

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Modstandskampen 1940 - 45

1. februar 1997

Gestapofanger
Krigssejlere
Modstandsfolk

MODTAGET
- 6 FEB. 1997

SAMMENSLUTNINGEN
AF DANSKE FANGER
FRA FRIHEDSKAMPEN
1940 - 45

HORSERØD
FRØSLEV
DACHAU
HANNOVER-STÖCKEN
NEUENGAMME
SACHSENHAUSEN
STUTTHOF
BUCHENWALD
THERESIENSTADT
RAVENSBRÜCK

Modstand - vist nytter det...

Modstandskampen 1940 - 45

Gestapofanger Krigssejlere Modstandsfolk

Sammenslutningen af danske fanger fra Frihedskampen 1940-45

Fungerende fmd.: Villy B. Jensen, Lindevej 12, 3200 Helsingø. Tlf. 48 79 45 91.
Sekretær: Solveig Skjøtt, Dalsø Park 128, 3500 Lille Værlose. Tlf. 42 48 56 74.
Kasserer: Bernth Johannesson, Johs. V. Jensens Allé 48, 4 tv., 2000 Frb. Tlf. 36 16 32 84.
Bestyrelse: Villy Karlsson, Helge Kierulff, Hans Andersen, J. E. Finderup, Birgit Krasnik Fischermann, Peter Møller Madsen, John Nielsen, Birgit Lærche, Lillian Olsen og Kaj Christensen

Indlæg dækker ikke nødvendigvis foreningens eller redaktionens synspunkter.

Kammeraternes Hjælpefond

Selvejende institution, stiftet 1945
Formand: Hans Andersen, Sløsevej 19, 4894 Øster Ulslev. Tlf. 53 86 55 59.
Næstformand: Mogens Dyre, Kærvej 14, 6400 Sønderborg. Tlf. 74 42 86 26.
Sekretær: Aase Beck Eigenbroth, John F. Kennedy Plads 4, 9000 Ålborg. Tlf. 98 12 32 31.
Kasserer: Poul Brandt, Glerupvej 19, 2610 Rødovre. Tlf. 42 91 13 72.
Angående ophold på feriehjemmet på Kegnæs (7 sengepladser, adresse: Flejmosen 4, Østerby, 6470 Syd-Als, tlf. 74 40 52 42.
Ansøgning om Kegnæs rettes henvendelse til:
Jørgen Kjeldsen, Svendborgvej 85, 5750 Ringe, tlf. 62 62 23 72.
Tilsynsførende: H. P. Skjoldborg, Skovbrinken 9, 6400 Sønderborg, tlf. 74 42 57 07 eller eventuelt Erik Hauberg, Holballe, Tandslet, 6470 Sydals, tlf. 74 40 76 32.

Fangensammenslutningens Rekreativsfond

Fonden, der er stiftet af SAMMENSLUTNINGEN AF DANSKE FANGER FRA FRIHEDSKAMPEN 1940-45, yder støtte til rekreativophold for tidligere fanger og andre invaliderede fra frihedskampen.

Ansøgningskema kan rekvireres hos formanden: Villy B. Jensen, Lindevej 12, 3200 Helsingø, eller i de enkelte foreninger. Der kan bevilges støtte på indtil 75 p.c.t. af rekreativopholdets samlede pris, dog max. kr. 4.000.

Der ydes støtte til ophold på egentlige rekreativhjem, kuranstalter, sanatorier etc. Til ophold af mere feriemæssig karakter kan der ikke bevilges støtte.

Ansøgningskemaet skal ved indsendelsen være udfyldt således, at samtlige spørgsmål er besvaret. Den i skemaet nævnte dokumentation skal være bilagt. Originale bilag vil blive returneret sammen med besvarelsen.

Da bevilgede beløb ikke kan udbetales til ansøgeren, men kun til rekreativopholdets arrangør, må skemaet indsendes i så god tid, at svaret kan være fremme, inden betaling for opholdet skal finde sted. Det må påregnes, at behandlingen af ansøgninger i fondens bestyrelse tager omkring 14 dage.

Neuengamme Foreningens Rekreativ- & Hjælpekasse til fordel for Frihedskampens Ofre

Adresse: Søster Lærche, Immerkær 25, 2tv, 2650 Hvidovre, tlf. 36 75 58 03.

Midlerne fra salg af frimærker med overpris, til fordel for frihedskampens ofre og deres minde, udgivet i anledning af 40 års dagen - 4. maj 1985, uddeles til rekreativformål eller -hjælp i særlige trangstifælde. Beløb kan søges af danske statsborgere, der er - eller vil kunne anerkendes - i henhold til lov om erstatning til besættelsestidens ofre § 1a.

Anmodning om ansøgningskema sendes til ovenstående adresse.

ABONNEMENT, BLADREGNSKAB OG ANNONCER

Dagmar Mørk Jensen
Damms Teglgård 20, 1 th
6200 Aabenraa
Tlf./fax. 74 62 71 14
Giro 620 32 56

REDAKTION

Kaj Christensen
Præstegårdsvænget 16
5210 Odense NV
66 13 80 10
Ansvarshavende

Birgit Krasnik Fischermann
Gl. Vartov Vej 29, 2tv
2900 Hellerup
Tlf. 39 62 83 55

TRYK

Fjerritslev Avis Offset

TIL ABONNENTERNE

Bladet vil udkomme i månederne februar, april, juni, august og november. Stof der skal med i bladet skal være inde på redaktionen den 1. i måneden umiddelbart før.

PRIS

100,00 kr. i 1996.

Modstandskampen 1940 - 45

Gestapofanger
Krigssejlere
Modstandsfolk

1. 1997

*Modstand -
vist nytter det...*

Modstandskampen 1940 - 45

Gestapofanger Krigssejlere Modstandsfolk

Organ for Sammenslutningen af danske fanger
fra FRIHEDSKAMPEN 1940-45

Buchenwald-klubben
Dachau-klubben
Landsforeningen Erhvervshæmmede fra Frihedskampen
Landsforeningen af Gestapofanger fra Besættelsen
Hannover-Stöcken-gruppen
Horserød-Foreningen
Landsforeningen af kz-fanger fra Neuengamme
Ravensbrück-gruppen
Sachsenhausen-foreningen
Stutthof-foreningen
Theresienstadt-foreningen
Krigssejlerne

Nr 1.

1997

3. årgang

Mindelunden

Mindehøjtidelighed juleaften 1996

Denne ualmindeligt højtidelige aften, som vi gamle modstandsfolk ser frem til hvert år, var i år »overgivet« til Hjemmeværnet i erkendelse af, at vi nu efterhånden har nået en alder, hvor vi ikke alene kan påtage os et sådant arrangement.

Efter at hjemmefolkene havde tændt lysene på gravene, og ligeledes lagt blomster, bød Jørgen A. Leth velkommen med disse ord:

Landsforeningen Gestapofangerne har ikke længere set sig i stand til at stå for denne mindehøjtidelighed og har derfor bedt Hjemmeværnsdistrikt Sorgenfri om at stå for højtideligheden. Hjemmeværnet har deltaget i højtideligheden i mere end en menneskealder og Hjemmeværnet - som barn af modstandsbevægelsen - har med stor ærbødighed påtaget sig at stå for højtideligheden juleaften. Vi agter at holde denne tradition i hævd.

På vegne af Landsforeningen Gestapofangerne og Hjemmeværnsdistrikt Sorgenfri byder jeg derfor alle hjertelig velkommen her i aften.

Vi er her for at mindes de modstandsfolk, der døde i K.Z.-lejrene, de der faldt i kamp, eller de der blev

henrettet af tyskerne. Det gør vi ved at lægge blomster og tænde lys på gravene og ved mindepladerne.

Vi tænker på dem, der ikke er mere. Både de, der ligger her, de der ligger andre steder, og de der aldrig blev fundet.

Her fra Mindelunden vil vi sende en hilsen til de modstandsfolk, der ikke kan være til stede i aften med ønsket om en god jul.

Vi sender også en hilsen til de pårørende, der har et familiemedlem begravet her. Eller hvis navn står på mindemuren.

Æret være deres minde

Studentersangerne sang nu: »Alle træer står stille«. Herefter talte oberstløjtnant J.E. Jensen, Hjemmeværnsregion 6.

Tale i Mindelunden juleaften 1996

Sidste år fejrede vi 50-året for Danmarks befrielse, og det blev samtidig besluttet, at det officielle Danmark herefter ikke længere skulle højtideligholde denne begivenhed. I alle disse år har Landsforeningen Gestapofangerne i samarbejde med hjemmefolkene, Det Danske Spejderkorps og

Studentersangerne afholdt en mindehøjtidelighed på dette sted, og denne tradition vil nu blive videreført af Hjemmeværnsdistrikt 62 Sorgenfri, der fremover vil stå som arrangør heraf.

Så når vi er samlede her i denne Mindelund i denne mørke tid er det fordi, vi fortsat finder anledning til i taknemlighed at mindes de kvinder og mænd, der for godt 50 år siden var med til at bekæmpe et grufuldt og ondt regime, som med et afstumpet menneskesyn forsøgte at tilkæmpe sig magten over hele Europa. Mørket sænkede sig over Europa - men disse mænd og kvinder gav deres liv i kampen mod disse mørke kræfter, fordi de ikke ville acceptere denne mørkets tilstand. De tændte sammen med tusinde andre det lys, som fik ondskenen til at vige og som gør, at vi i dag som frie kvinder og mænd i et demokratisk samfund kan tænke, tro og tale frit. Store var ofrene, men de vaklede aldrig i troen på at her måtte der ydes en indsats, hvis et værdigt menneskesyn igen skulle være det bærende og friheden skulle genvindes. Og netop på denne aften, hvor vi i generationer har fejret julen

og lysets komme, er det tid til i stilhed og i taknemmelighed at tænke tilbage og mindes vore faldne, som kæmpede mod overmagten men aldrig gav op. Lad os en kort stund i stilhed mindes dem.

Æret være deres minde.

Efter talen blev kransene nedlagt og Laila bad »Fader Vor«. Studenter-sangerne sang nu »Guds fred med vore døde«. Afslutningstalen takkede alle, der medvirker til at holde Mindelunden smuk, tak til Studenter-sangerne, til aftenens taler, til Hjemmeværnet for deres medvirken. Tak til myndigheder, organisationer, firmaer og personer, som gør det muligt at holde ved det, vi synes er den rigtige indledning til juleaften. Studenter-sangerne sang nu: »Altid frejdig...« og herefter sagde Jørgen Leth: »Tak for i aften og Glædelig Jul«. Endnu en kold, men meget smuk højtidelighed var slut.

Ansigt til ansigt med det koncentrerede onde må det vel sandsynligvis falde en ind, hvad der er godt.

Vaclev Havel

»Entartet religion« i Nazi-regi

Jehovas Vidner (Bibelforskere) i Tyskland

Allerede i 1931 forsøgte man i München at lægge hindringer i vejen for Jehovas Vidner. Efter 1933 blev de forfulgt med samme brutalitet som andre Hitlermodstandere.

Kvinder sendtes først i KZ-lejr MORINGEN ved Hannover og i 1937 var ca. 600 kommet videre til Lichtenberg. Senere kom ca. 400 til Ravensbrück. Først idømtes de fængsel, og ville de efter udstået straf ikke afskrive deres tro, sendtes de videre til KZ.

203 blev henrettet, enten ved hals-hugning eller hængning. De fleste i de første krigsår, fordi de nægtede militærtjeneste.

I lejren ved Wewelsburger var der mandlige Jehova vidner, der især brugtes som Kapoer.

I Neuengamme var der ca. 70, der hovedsageligt arbejdede i Bergedorf. I 1936-37 afholdtes illegale møder i Zoo, Berlin, og der forsøgte Gestapo ved hjælp af en Bauch fra Dresden at optrevle gruppen. 7. okt. 1934 udsendte man en erklæring mod Nazismen og Hitler. Resultatet var, at

142 JV blev arresteret alene i Hamburg.

I 1944 lykkedes det Hitlers Massør Kerstens at udvirke, at mange JV kom ud af lejrene og i stedet skulle arbejde for højtstående SS-folk. Bl.a. hos SS-officer Pohl ved Ravensbrück og på landstedet Harzwald 70 km. fra Berlin, nogle kom til såkaldte »Lebensbornheime« som medhjælpere i køkken og have.

Der var JV i Dachau og Matthausen, hvor kommandanten var Ziereis. I Sachsenhausen blev der i 1938 på ordre fra kommandanten Baranovskij, henrettet en ung JV. Kommandanten døde nogle måneder senere af sygdom, og rygter fortalte, at det skyldtes en forbandelse fra JV.

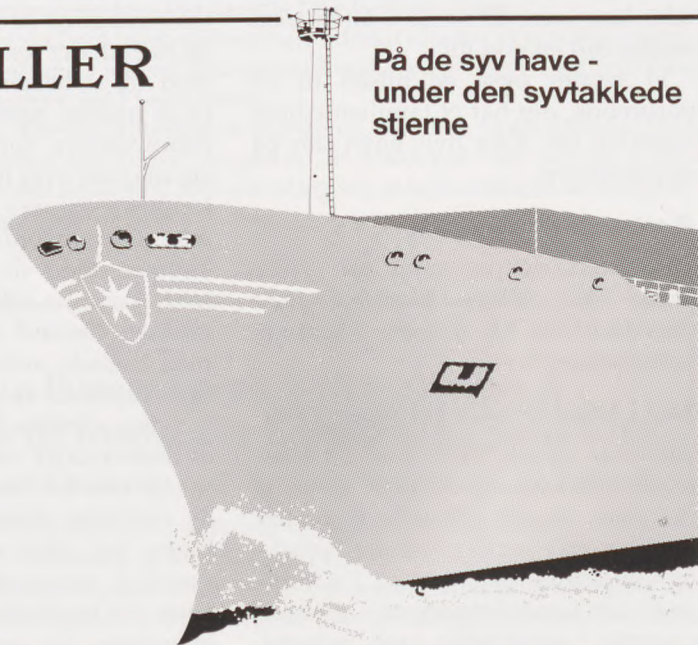
JV. var iøvrigt aktive med uddeling af deres skrifter (illegalt) og de havde kontakt til Holland, Schweiz og flere lande. Men nogen aktiv modstand mod nazisterne deltog de ikke i. F.eks. ikke med sabotage eller lignende. Denne passivitet gjorde, at de sidste krigsår blev lidt bedre behandlet af SS og brugtes som medhjælpere i fængsler. Man vidste, at de ikke ville forsøge at dræbe nogen, lige meget hvor dårligt de selv blev behandlet.

Men mange JV kom ud på de sidste dødsmarkeringer fra lejrene og omkom i Lübeckbugten i 1945.

V.M.J.

A.P. MØLLER

**På de syv have -
under den syvstakkede
stjerne**

*Der kan godt gives tegn
»oppefra«, men forandringen
må komme »nedefra«.*

Willy Brandt

MÆRSK

Beretning om besættelsesmagtens overfald på »Rigspolitichefen«s Politikaserne i Aalborg.

Tirsdag den 19. september 1994 var en dag med klar himmel og strålende solskin. Vi var 4-6 reservepolitibetjente, der på skift skulle bevogte porten, der dannede indgang fra Fjordgade til politikasernens område. Resten af styrken lå i »forhøjet beredskab«, som det blev benævnt dengang.

En kollega, Robert Hansen, og jeg opholdt os i tiden omkring kl. 10 i det såkaldte »Alarmrum«, de befandt sig i den sydlige ende af den beboelsesbarak, der var opført parallelt med Fjordgade i en afstand af ca. 25 m. fra gaden. I vagtrummet, der var beskyttet af kraftige "sandkasser" med skydeskår, kunne vi alarmere al mandskab ved hjælp af sirener.

På et tidspunkt efter kl. 10 blev vi enige om, at den ene af os godt kunne tage et ophold i det hvilerum, der fandtes lige ved siden af vagtlokalet. Robert Hansen satte sig udenfor på en bænk »i det fine vejr« som han udtrykte sig, og jeg tog ophold i det førstnævnte rum.

Pludselig lød der en maskinpistolssalve - måske to - efterfulgt af et råb/skrig. Jeg sprang ud på gaden, hvor min kollega lå i døråbningen. Han var ved fuld bevidsthed og lå på venstre side halvvejs inde i selve gangen. Han sagde til mig, at han var blevet ramt af et skud i ryggen, og han kunne selv påvise det sted, hvor kuglen var trængt ind. Ved forsigtigt at løsne hans klæder kunne jeg se en lille stjerneformet prik lidt over hoftehøjde på venstre side. Der var ingen blod at se.

Næste samtidig blev døren i den nordlige ende af barakken slået/sparket op. Ind kom en tysk soldat - den første jeg så. Han lagde sit gevær til kinden og sigtede direkte på os - men uden at skyde. Han gik langsomt hen imod os - stadig sigtende - han stoppede et par meter fra os, nu med geværet i hoftehøjde. Han beordrede mig til at kaste pistolbæltet, som han sparkede til side. Han virkede meget nervøs og rystede temmelig meget. Da jeg bad ham skaffe en ambulance sprang han dog

beredvilligt ud i kasernegården, hvorfra der lød megen »råben og kommanderen«.

Jeg hørte ham højt råbe »ambulance«. Han kom hurtigt tilbage rystende på hovedet som for at tilkendegive, at der ikke kom hjælp straks. Jeg blev siddende ved min kollega, der nu tydeligt havde smerter, men stadig var ved bevidsthed. Ind kom kort efter en tysker samt en dansktalende civilklædt mand - Jessen Mikkelsen - kendt gestapomand. De beordrede Robert Hansen båret ud i gården, hvor der nu holdt en af CB.s personmotorvogne med en tysk soldat ved rattet. En anmodning om en ambulance blev af en tysker afvist med ordene: »Sie sind unsere Gefangene...Wir bestimmen«. En kollega og jeg fik R.H. lagt/sat ind på bagsædet i køretøjet, og jeg »fik lov til« at sætte mig ind ved siden af. Endnu en tysk soldat satte sig ind på forsædet ved siden af føreren. Han anbragte sig på knæene og pegede direkte på os med sin maskinpistol. Robert Hansen kom til at ligge hen over mine knæ. Han var nu tydelig afkræftet og indimellem uklar. De to tyskere virkede meget nervøse, og føreren havde besvær med kørselen og tilsyneladende også med at finde vej. På tysk forsøgte jeg at lede føreren til Kommunehospitalet, men det blev afvist ved, at den bevogtende vippede med maskinpistolen.

Når man er i den situation, ikke alene var R.H. min kollega, men også min ven, da kommer man hurtigt i tanke om sin barnelærdom om tro, håb og bøn. På et tidspunkt foldede vi begge vore hænder og bad »Fader Vor« højt sammen. Det skal retfærdigvis her anføres, at tyskeren havde den »godhed« at sænke maskinpistolen og slippe fra aftrækkergrebet imens, det skal med her.

Pludselig holdt vi ved hovedindgangen til »Kamilianerklubben« på Kastetvej. Denne var tysk drevet på det tidspunkt. Her kom en tilfældig tilstedeværende dansk tilskuer og hjalp mig med at få R.H. lagt på en bære, der var anbragt ved hovedtrap-

pen. På operationsstuen blev vi modtaget af en dansktalende sygeplejerske samt en tysk læge. De var begge venlige, og det var mit indtryk, at man straks ville påbegynde en behandling af Robert Hansen. Jeg fik tilladelse til at opholde mig nogle minutter hos min kollega. Han nåede også at sige tak til mig, og det er min bestemte opfattelse, at vores fælles bøn gjorde ham mere rolig og fortrøstningsfuld og det havde jeg det »godt med«.

Imens bad jeg sygeplejersken om at underrette Robert H.s familie, og det er senere konstateret, at denne cyklede til Nørresundby og fortalte fru Karen Hansen om det passerede, men ægtefællen fik ikke lov til at besøge sin mand, før han kort efter var afgået ved døden.

Det blev en meget følelsesladet og smertefuld afsked, jeg måtte tage med min kollega, da mine »ledsagere« beordrede mig ned til bilen, hvorefter jeg blev transporteret til politikgården, hvor alle mine kolleger stod opmarcheret i indergården.

Det skal tilføjes, at Robert H.s stærke ord og hilsen ikke egner sig til at nedfælde for nærværende, men jeg havde den lykke at vende hjem nogenlunde helskindet, og jeg kunne således indfinde mig i hjemmet sammen med min ægtefælle og underrette Karen Hansen og deres børn om, hvorledes faderen havde tilbragt sine sidste timer og overbringe Roberts sidste ord og hilsen til sin hustru og børn.

E. Svejgaard Kristensen
dav. reservepolitibetjent

Det er underligt med os mænd. Når vi er yngre, interessererede vi os for piger. Når vi bliver gamle for piller.

Wilhelm Freddie

Eksekutivrådsmøde i AIN i Hamborg

Amikae Internationale KZ Neuengamme (AIN) afholdt eksekutivrådsmøde i Hamborg 15-18 november 1996. Der var udvalgsmedlemmer fra Belgien, Danmark, Frankrig, Polen og Tyskland. Fra Danmark deltog Niels Otto Køster og Ernst Nielsen.

Et af hovedpunkterne ved mødet var igen en drøftelse af den tidligere lovede fjernelse af fængselsbygningerne fra det oprindelige KZ-fangeområde for at kunne etablere hele det oprindelige lejrareal som et mindested.

De utallige møder med Overborgmesteren, Justitsssenatoren og Kultursenatoren og tryk fra bl.a. den danske Konsul og Neuengammeforeningen om at fastholde flytteterminen fra tidligere Senatsbeslutninger havde ikke båret frugt.

Hamborgs Senat har nemlig her i eftersommeren vedtaget en finansieringsplan, der yderligere udskyder den egentlige aktion, idet der nu påregnes bevilliget henholdsvis 12 mil. DM i år 2000, 44 mil. DM i 2001 og 44 mil. DM i 2002. Da udskydelsen i alt væsentligt begrundes med vanskelige økonomiske forhold, måtte eksekutivrådet med beklagelse konstatere, at man må acceptere forsinkelsen. Man måtte iøvrigt fastslå, at også gennemførelsen af det nu besluttede er afhængig af de politiske forhold i Hamborgs Senat efter valget til næste år!

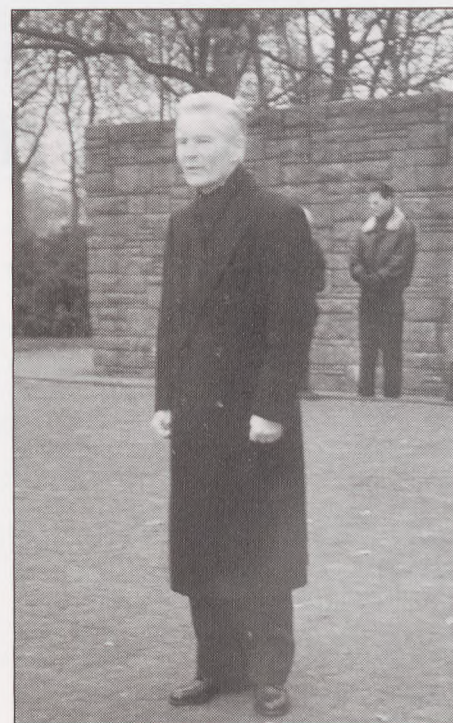
En fra Senatet foreslået mellem-løsning, hvor man ville kunne frigive

den oprindelige appelplads, revierarealerne m.v. vest herfor samt det nordlige stenhuse (blok 1-4) blev indtil videre forkastet, idet man valgte at satse og håbe på totalløsningen og ihvertfald at vente med yderligere reaktioner til efter Senatsvalget i 1997.

Ved mødet blev der også behandlet en forespørgsel fra et udvalg nedsat af Forbundsregeringen angående problemer opstået i det tidligere DDR område - specielt har problemet vedrørende KZ-Sachsenhausen og KZ-Buchenwald, hvor efterkrigsinternering af nazister havde vist sig at medføre en problematik for mindestederne, idet de sidstnævnte også har gjort krav på at kunne anvende de to lejre som sådant! Forespørgslen var sendt til alle de internationale KZ-organisationer - og som naturligt er fandt AIN det helt uantageligt at acceptere en sammenblanding.

I forbindelse med mødet blev der sendt en klage til den Internationale Eftersøgnings- og Dokumentations-tjeneste (ISD) i Arolsen over at langsom behandling af sager vedrørende udenlandske håftlinge vanskeliggør støtte, specielt til personer i Østlandene og iøvrigt en klage over manglende samarbejde med KZ-dokumentationstjenesterne ved forskningsopgaver.

Ved mødet blev der forevist et projekt til adgangsvejen til museet i dets nye placering i Walt-Werket. Vejen vil blive udført på en sådan måde, at de

Overborgmester Dr. Voscherau Hamborg holder mindetalen.

væsentligste storbyer m.v. (ca. 30) i de besatte lande hvorfra modstandsfolk blev deporteret til KZ-Neuengamme vil blive markeret på selve adgangsvejen.

Formålet med dette projekt, der er udarbejdet på et højere uddannelsessted for anlægs- og gartnerteknik i Bergedorf, er at besøgende allerede på vejen bliver informeret om den brede internationale sammensætning af KZ-fanger i Neuengamme.

Projektet er initieret af en lærer og hans afgangselever ud fra ønsket om at yde et bidrag til overfor eftertiden af fastholde erindringer herom.

Eksekutivrådet besluttede, at den næste kongres i AIN skal afholdes i september 1998 i Hamborg.

I forbindelse med mødet deltog udvalgsmedlemmerne d. 17/11 ved højtideligheder og kransnedlægninger i forbindelse med den årlige tyske sørgedag- Volkstrauertage-, hvor man mindes alle ofre fra krigene.

Det var for os meget bevægende at se, hvor stor en højtidelighed der blev holdt ved hovedmonumentet i Neuengamme med mange hundrede deltagere og med repræsentanter fra det offentlige bl.a. Overborgmesteren og Senatsformanden fra Hamborg.

Højtidelighed ved hovedmonumentet i Neuengamme i forbindelse med Den tyske Sørgedag.

*Ernst Nielsen
Vicepresident AIN*

»4. Maj-huset« på øen Anholt

På et bestyrelsesmøde i Århus afdeling Erhvervshæmmede fra Frihedskampen 1940-1945, blev vi bekendt med, at nogle kammerater fra modstandsbevægelsen havde erhvervet en ødegård i Nordjylland, dette med henblik på i fællesskab at renovere og indrette huset til ferie- og rekreatiønsophold for tidligere KZ fanger og for kammerater fra modstandsbevægelsen.

Vi blev enige om på bestyrelsesmødet, at forsøge at gøre noget lignende for vore medlemmer.

Via en lokal folketingsmand (Svend Auken) blev ideen videregivet til daværende finansminister Henry Grünbaun, der var meget positiv indstillet!

Vi kunne efter nogle skitserede betingelser og økonomiske ditto overtage den gamle toldbygning på øen Anholt, hvis vi da mente, at samme kunne bruges til formålet.

Vi fandt toldbygningen aldeles velkommen og egnet. Huset havde stået tom og ubrugt i 3 år. Trængte til en kærlig omgang pleje, det var og er stadigvæk så heldigt, at vi i afdelingen er i besiddelse af gedigne kompetente håndværkere, som vil ofre sig i en god sags tjeneste, så alle basale problemer bliver løst tilfredsstillende.

Årenes (utroligt) mange »lappeløsninger« i huset, er efterhånden rent økonomiske eskaleret, og dermed blev der indkaldt til bestyrelsesmøde, hvor vi blev enige om en storrenovering og som ikke kun skulle være en tanke.

Omtalte bestyrelsesmøde fandt sted i 1995 og opstart her i 1996. Det gamle udslidte oliefyur er blevet demonteret og udskiftet med 13 stk nye elradiatorer, det gamle gaskomfur er udskiftet med nyt elkomfur. Ny 110 liter elvarmtvandsvexler monteret, ligeså en ny brusekabine, endvidere er husets tag restaureret, desuden er ydermurene af huset vasket, rensat, og derefter malet.

Al køkkengrej til 12 personer udskiftet med nyindkøbt ditto + plus ny støvsuger, kaffemaskine, transistorradio, nye havemøbler til hygekrogen, hvor der altid er læ.

Først i det nye år 1997 fortsættes renovering, værelser skal tapetseres og males, et yderst tiltrængt eftersyn af el-installation, gulvbelægning i 7 rum (opholdsstuer og værelser) med

linoleum, da det bestående tilfulde har udstået sin »værnepligt«

Ferieboligen »4. Maj-Huset« er i år flittigt benyttet, til stor gavn for vore medlemmer, deres børn og børnebørn, dette til et såkaldt symbolsk beløb, hvilket i sin tid (1973) blev vedtaget og bestemt på den måde, at bare de løbende omkostninger så nogenlunde blev dækket, hvilket tilsyneladende er tåleligt!

I dette år har vi modtaget en masse lækre tilkendegivelser, vedrørende om al det som er sket og fornyet ved og i feriehuset!

Ja, selvfølgelig er det nemt for os om samme, men prøv dog selv at tage en tur over for at konstatere rigtigheden, men for en god ordens skyld, glem endelig ikke at se i gæstebogen, da vil mistroen nemlig blive gjort til skamme, men husk det så!

Hør nu blot her: Huset har et lækert nymonteret bad, køkken, spise-

stue, opholdsstue, 6 værelser med 12 sengepladser, altså et rigtigt feriested hvor du virkelig kan holde ferie med dine børn, børnebørn og sågar med dine svigerbørn.

Måske, ja, måske du kan samle et par hold af dine foreningskammerater, som du godt kunne tænke dig at være sammen med nogle feriedage.

Vi har også haft en kammerat der fejrede sit guldbryllup derovre!

Måske andre kunne få en ligesådan ide, det behøver da ikke lige være guldbryllup.

*Med kammeratlig hilsen
Wilfred Thomsen*

Priser:

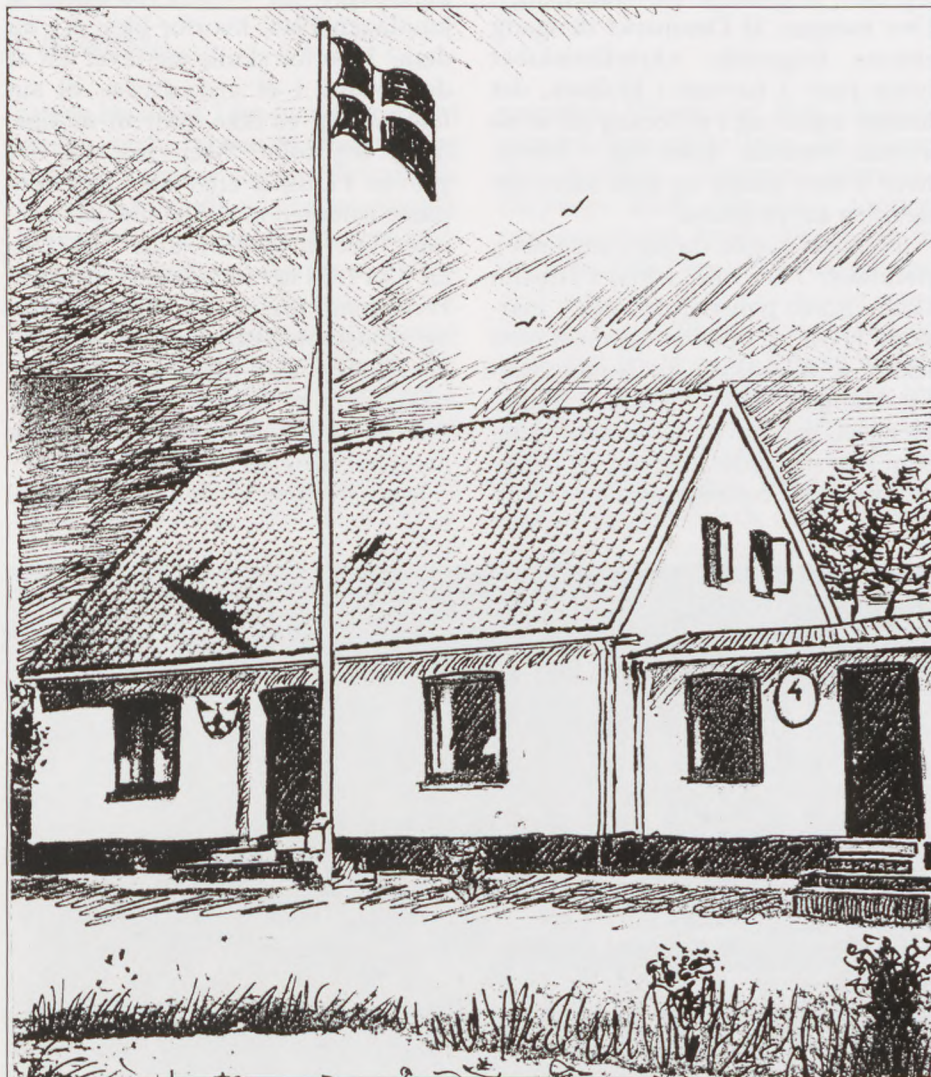
For medlemmer

»under loven« 175,00 pr. uge

Medboende voksne . 200,00 pr. uge

Medboende børn 75,00 pr. uge

Se bagsiden om tilmeldelse.

»4. Maj-Huset« på øen Anholt.

Jeg glemmer aldrig min fortid!

Vi der gik ind i modstandsarbejdet under anden verdenskrig, og bl.a. dermed mistede vores bedste ungdomsår, vil aldrig kunne glemme, hvad vi kom til at gennemleve af ydmygelse, elendighed og rædsler! Enten vi vil eller ej, må vi leve dermed, den tid vi får tildelt.

Jeg husker, da jeg som ung soldat d. 29. august 1943, sad fast-spændt på min kanon og ventede på det tyske angreb! Hvad kommandanten (Oberst Råbye), ved »Parolen« udtalte: Det bliver ikke en 9. april igen. Nu skal der kæmpes. Han forventede, at hver mand gjorde sin pligt. Og gav den forholdsordre: Ingen måtte skyde, før man blev beskudt!

Nu sad jeg så her og tænkte på denne ordre, hvis jeg blev beskudt, måske dræbt, kunne jeg jo ikke skyde og forsvare mig, så jeg tænkte, at det skulle jeg nok selv afgøre, hvornår jeg ville skyde. For mit vedkommende sluttede d. 29. august 1943 med, at jeg blev krigsfange på »Kronborg«. Den morgen, lå Danmarks dengang største krigsskib, »Artilleriskibet Niels Juel« i havnen i Holbæk, det lettede anker og i et forsøg på at nå svensk område, kom det i kamp, hvor 6 blev dræbt og flere såret, før det blev sat på grund.

Jeg husker også, da jeg i november, december 1944 i KZ lejren i Husum skulle grave pansergrave ude i marsken! Hvor jeg ofte var sammen med lektor Å. Rosenkjær fra Tønder, som jeg tidligere havde mødt i Vestre Fængsel, han havde da et stort skæg som han nægtede at fjerne, så længe der var tysk besættelsesmagt i Dan-

mark. I KZ lejren blev al hårvækst fjernet. Vi forsøgte ofte at slå tiden ihjel, med at diskutere ungdom og idræt. Jeg husker særligt en stormvejrdsdag, hvor den daglige suppe skulle uddeles og fangerne stormede til med deres suppeskåle (blikdåser) o.a. Hvordan S.S.erne sparkede til »Kybelen«, væltede den så indholdet flød ud, og fangerne forsøgte at sappe noget deraf! Da sagde Rosenkjær til mig: Husk nu, husk nu. Når du kommer hjem. Hvordan de, »Tyskerne« behandlede os. Det har jeg så forsøgt at gøre, idet jeg som daglig leder af »Frøslevlejrens museum« gennem mange år, har modtaget ca. 14.000 skoler, foreninger o.a. har holdt ca. samme antal foredrag, ligesom jeg har skrevet bogen »Døds-march gennem Hitlers Tyskland«. Rosenkjær døde i Husumlejren.

Fortiden trænger også på, når jeg i mindelunden i »Ryvangel«, lægger en blomsterhilsen til mine dræbte medfanger fra »Vestre Fængsel« i junidagen 1944, hvorfor blev det nu dem? Hvorfor skulle jeg leve? En af dem skrev i et afskedsbrev til sin familie: Jeg er ikke vant til at sige, hvad jeg føler! Men nu må det prøves! Få timer efter blev han henrettet, sammen med 7 af sine kammerater. Det var den 24. juni 1944. Den 28. juni 1944 henrettede tyskerne hele Hvidstengruppen, det var barbarisk, og udløste folkestrejken, det var blevet befolkningen for meget. Det førte også til, at vi undgik »Krigsretten«, idet de måtte gå med til at indstille henrettelserne for en tid!

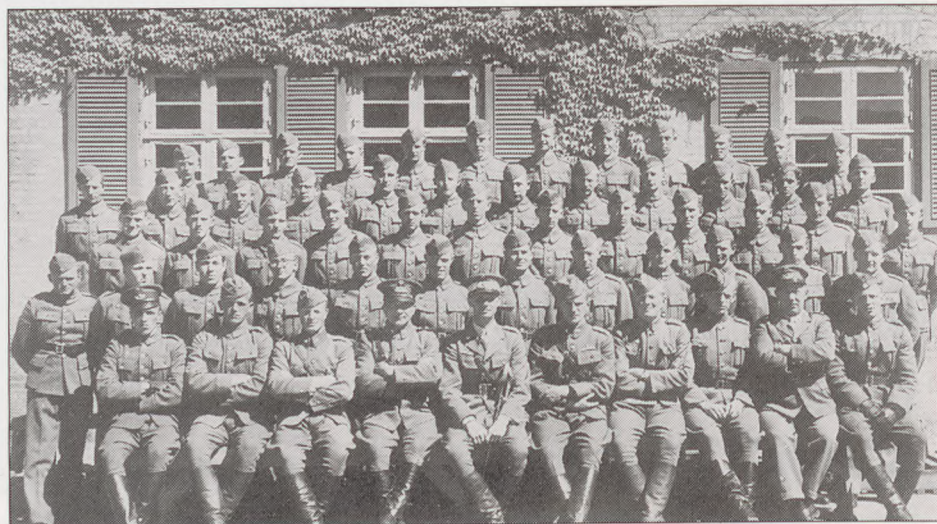
Jeg blev den 17. juli 1944 ført til

Artiklens forfatter Hans S. Bruun ved »Jyske Flyverafdeling 43«

»Horserødlejren«, derfra igen med 740 andre medfanger sejlet fra Helsingør til Flensborg og ført ud i den nybyggede Frøslevlejr.

Den 15. september 1944 blev jeg så deporteret, sammen med 195 medfanger, som de første fra Frøslev, til Neuengamme og den 26. september 1944 videre til Husumlejren, hvor så mange døde, selvom vi på dette tidspunkt endnu ikke direkte var »Muselmænd«, vi havde jo fået god mad i Frøslev, men klorvand, som tyskerne gav os i kålrabisuppen, som begge dele er stærkt basedannende, man afmagres lynhurtig, får bylder og formelig skider sig ihjel. Jeg fik også bylder, og da jeg en dag under afstraffelse, holdt hånden for, ramte stokken med et søm, eller et stykke pigtråd min højre hånds pegefinger, som de næste dage svulmede voldsomt op, nogen tid forsøgte jeg at arbejde med skovlen støttende i albueleddet. Jeg ville ikke på »Revier«, for var man ikke syg når man kom der, blev man det hurtigt af smitte m.m. Men omkring 12.-13. december 1944, blev jeg smidt ind i en jernbanevogn oven på nogle andre døde eller syge, og sendt retur til »Neuengamme« hvor jeg modtog min første »Rødekor-spakke« og med indholdet derfra blev jeg i stand til at komme på »Revieret« og blive opereret. Og så, at komme ud derfra igen! Selvom det forlød, at den eneste udgang var med rogen fra krematorieskorstenen!

»Jyske Flyverafdelings 2. eskadrille august 1943«

Den 11. februar 1945, blev jeg sammen med 511 medfanger, heriblandt 36 danske, sendt med »11 S. S. Eisenbahnbausug« til vestfronten, ved byen »Soest«, for at reparere jernbanespor, ca. 15 timer i døgnet, under daglig bombardement. Under et af disse brændte vores indkvarterings-tog, med bl.a. nogle danske medfanger, hvorefter vi til fods blev drevet ad landevejene til Halle, og igen efter nogen tid videre til Chekkoslovakiet, for til sidst den 3. maj 1945, at ende i Ebenseelejren i Østrig, en lejr under Matthausen K.Z. Jeg var da den eneste overlevende af de oprindelige 36 danske fanger. Amerikanske tropper befriede lejren d. 7. maj. 23. maj blev mange fanger vestfra, mest franske fløjet til Frankrig, og der kom jeg med. Overflytningen skete grundet, at russerne skulle overtage Østrig som besættelsesmagt.

Det lykkedes mig senere at komme med et lazarettog til Bryssel, og endelig derfra den 28. maj 1945, med et engelsk transportfly til København. Samme dag hørte jeg radioen, for første gang siden min arrestation, og hvad hørte jeg??? Jeg skulle møde, som genindkaldt den 1. juni hos min afdeling i Odense!!! Jeg følte ellers nok at have aftjent min værnepligt! Det blev i stedet til et længere sygehusophold.

Jeg havde ikke været af tøjet siden den 11. februar! Havde tyfus, dobbeltsidig lungebetændelse, skurv, fnat, m.m. og min vægt var mere end halveret, jeg vejede ved arrestationen ca. 90 kg, kunne løbe 100 m. på 11 sekunder og var dansk mester i græskromersk brydning, og ved befrielsen var min kropsvægt ca. 40 kg.

Men med gode menneskers hjælp, og det nye vidundermiddel »penicil-

in« blev jeg igen et menneske! Vel aldrig den samme! Men da det endeligt gik fremad, gik det fysisk ret hurtigt.

Nu er jeg så 75 år, og det glæder mig, at kunne sidde her og skrive og fundere over tilværelsen, stadig i et af de frieste samfund i verden, og når nogen spørger, om det har været indsatsen værd kan jeg kun sige: Det er altid værd at kæmpe for friheden, og vi kunne jo ikke lade være og bare se til!

»Ved at leve livet, erfares det,
ved at elske livet forklæres det,
ved at vove livet forsvares det,
ved at give livet bevares det«

Forhenværende KZ fange nr. 50451
Hans S. Bruun

»Huleboerne«

Deres historie - en del af vor historie

Fortsættelse fra forrige nummer...

4. Flugten

Albert havde betænkelighed ved at forlade den pigtrådsomkransede kaserne gennem hovedindgangen, skønt han var i besiddelse af et falsk legitimationskort, lavet af den danske modstandsbevægelse, som gav ham tilladelse til at forlade kasernen i tidsrummet fra kl. 6.00 til kl. 24.00. Han forsvandt derfor ud ad et vindue i bagsiden af bygningen, kom over et græsareal hen til nogle værkstedsbygninger, hvor der var en ekstra udgang, der kun var besat med en enkelt vagtpost. Det var selvfølgelig spændende minutter, om han slap igennem uden at skulle gøre brug af sin skudklare pistol. Heldigvis lod vagtposten ham passere uden nærmere kontrol. Da han længere nede ad gaden var klar over, at han ikke blev forfulgt, satte han kursen mod sygehuset. På sygehuset fik Albert kontakt med Jørgen Haaning. Albert satte ham ind i den vanskelige situation, han befandt sig i, og bad om hjælp til at desertere.

Skønt det var en mulighed, som de før havde drøftet, så var det en meget vanskelig og risikabel situation for

Jørgen Haaning. Han mente, at Albert skulle vende tilbage til kasernen og afvente, hvordan sagen ville udvikle sig, så Haaning fik tid til at planlægge, hvordan han senere bedst kunne hjælpe ham. Albert var klar over, at han under ingen omstændigheder kunne vende tilbage til kasernen; det kunne betyde omgående forflyttelse til Østfronten eller indspærring med tortur, der også kunne blive skæbnesvanger for vennerne i Viborg.

Jens Simonsen, daværende leder af ambulancetjenesten ved Viborg sygehus, blev sat ind i sagen. På hans forslag blev de enige om at køre Albert til Klejtrup. For at undgå tyskernes evt. mistanke, skete transporten i en ældre ambulance. Albert, der havde fået civilt tøj på, blev anbragt på en bære, tildækket med tæpper og camoufleret som patient, men med sin skudklare pistol parat under tæppet. De kørte afsted med Jens Simonsen ved rattet og Jørgen Haaning ved siden af som »sygehjælper«. Den gamle ambulance havde intet automatisk udryknings-signal. Jørgen Haaning måtte derfor under turen rykke i det håndbetjente udrykningshorn.

Jens Simonsen, der før i tiden havde haft tilknytning til Klejtrup-egnen, var selvfølgelig meget kendt med

vejnettet i Viborg amt. Han valgte de mindre befærdede veje: fra Viborg over Rødding - Vammen - Hersom - Klejtrup. Men allerede i Viborgs nordlige bydel, hvor vejen bøjer fra mod Rødding, opstod en meget farefuld situation. Tyskerne havde oprettet en vejspærring, hvor de kontrollerede al trafik til og fra Viborg by. Jens Simonsen nedsatte ikke farten og Jørgen Haaning aktiverede udrykningshornet en ekstra gang. Til deres forbavselse og store lettelse gjorde tyskerne tegn til, at de uantastet kunne passere. Flugten fortsatte i den mørke oktobernat, til man nåede Klejtrup krat umiddelbart før Klejtrup by.

Alene i skoven

Her blev der gjort holdt, Albert blev hurtigt læsset af sammen med den efter omstændighederne sparsomme udrustning. Ambulancen vendte og forsvandt hurtigt i retning mod Viborg. Man kan vel omtrent forestille sig de følelser og tanker, der gik gennem Albert, da han ene og forladt stod tilbage i den kolde og blæsende oktobernat - den 4. oktober 1944.

Hans situation var: Helt alene i et fremmed land; han kunne ikke sprogget, vidste ikke, hvor han kunne skju-

le sig, vidste ikke, hvem han evt. turde betro sig til, vidste kun, at hvis tyskerne fandt ham, ville han omgående blive henrettet. I mørket famlede Albert sig frem mellem træerne i Klejtrup krat, indtil han - i behørig afstand fra vejen - indrettede sig for natten. Søvn blev der ikke noget af.

Albert har fortalt, at han dagen efter blev opmærksom på, at grantræerne var plantet i lige rækker i en fordybning (grubning), hvor der i en række manglede et par træer. Her placerede han i fordybningen en del visne grangrene og mos. På den måde fik han et, efter omstændighederne, nogenlunde behageligt leje, når han dækkede sig til med udrustningsgenstande og grangrene. I dagens løb fik han en del søvn.

Hvor var Albert B. og Marcel?

Jens Simonsen og Jørgen Haaning valgte at køre den samme vej tilbage til Viborg. Ved indkørslen til Viborg blev de nu stoppet ved den tyske vejspærring, antagelig fordi de nu kørte, uden at udrykningshornet var sat i gang. Tyskerne ville have at vide, hvor patienten var; de svarede, at han var død (kaput) under transporten. Tyskerne troede på dem, så de kunne fortsætte til sygehuset, men nervepirrende var det, fortalte Jørgen Haaning.

Hele den følgende nat ventede Albert Meyer ved vejen gennem Klejtrup krat på, at Albert Burckel og Marcel Dietrich skulle blive kørt ud med ambulancen, som aftalen var. Men han ventede forgæves. Den følgende dag var hans sparsomme madbeholdning sluppet op. Han vovede sig derfor ned til mejeriet, hvor han købte sig en liter mælk. Folk på gaden kiggede interesseret på ham; det var let at se, det var en »fremmed« i det daglige bybillede.

Også næste nat ventede Albert forgæves på vennerne fra Viborg. Han har fortalt os om de tanker og spekulationer, han havde i nattens løb. Burckel og Dietrich var måske, sammen med de danske venner fra Viborg sygehus, fanget af tyskerne og kunne under tortur blive presset til at røbe hans tilholdssted. Albert fortalte videre, at nervepresset efterhånden var næsten uudholdeligt, så han blev uforsigtig og ligegyldig.

Kontakt med Klejtrup-beboerne

Ved middagstid den næste dag blev sulten uudholdelig. Albert gik derfor ned på Afholdshotellet, satte sig ved et bord, lagde sin hue på bordet og

placerede sin pistol oveni. Værten (Rasmussen) og de øvrige spise-gæster kiggede selvfølgelig overrasket og ængsteligt på ham. Albert har forklaret os, at det naturligvis ikke var meningen, at han ville tiltvinge sig noget at spise, for han havde tilstrækkeligt med danske penge på sig; men han ville ikke lade sig overraske af nogen, derfor pistolen på bordet.

Rasmussen fandt hurtigt ud af, at Albert ønskede noget at spise. Han fik dagens middag på bordet - og det gik hurtigt. Da han havde forsynet sig, ville han betale, men værten vinkede afværgende med begge hænder og gjorde ham forståeligt, at han skulle forsvinde.

Da Albert forlod hotellet, blev han opmærksom på nogle unge mennesker, som samtidig forlod stedet og fulgte efter ham i behørig afstand. Da han forsvandt mellem træerne i Klejtrup krat, vendte de om og gik tilbage til byen. Også den 3. nat ventede Albert forgæves på vennerne. Men endelig den 4. nat dukkede ambulancen op med Jens Simonsen ved rattet, Jørgen Haaning som »sygepasser« og Albert Burckel og Marcel Dietrich som »patienter«. Gensynsglæden var selvfølgelig stor. Nu var de i hvert fald tre, som gensidigt kunne støtte hinanden.

Læge Repholtz og Agnes Hansen

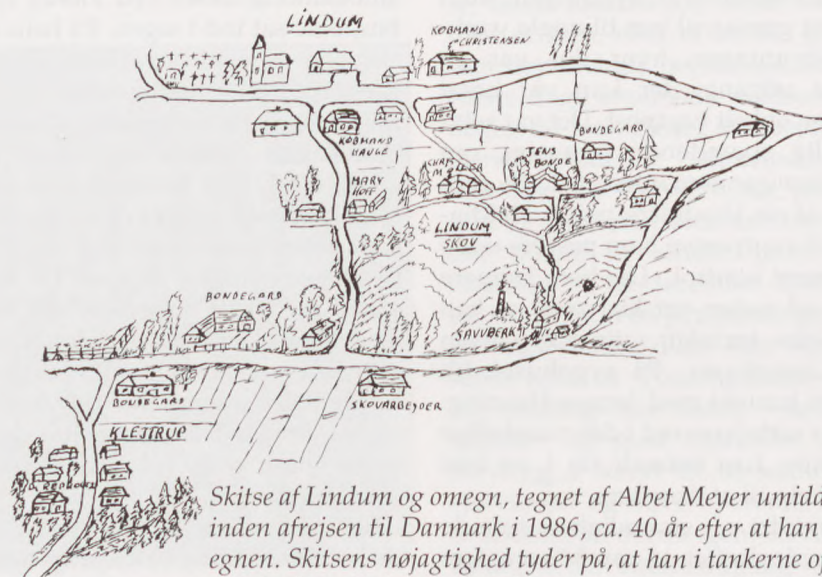
Det står os ikke rigtigt klart, hvordan kontakten mellem franskmændene og læge Repholtz blev etableret. Men da Jens Simonsen før havde været bosiddende i Klejtrup, har det antagelig været ham, som har kontakten læge Repholtz. Jens Simonsen var således til uvurderlig hjælp for franskmændene i den indledende

fase af deres flugt fra Viborg.

Læge Repholtz, som mindre end to uger før havde haft husundersøgelse af Gestapo, som søgte efter Walter Lonsdale (dæknavn Dahl), sørgede omgående for, at der på hans regning blev indkøbt madvarer. De indkøbte ingredienser blev diskret afleveret hos Agnes Hansen, der boede lige over for lægeboligen. Agnes Hansen fremstillede så ved aftenstid middagsretter, som omhyggeligt blev pakket i en stor taske. Når mørket havde sænket sig over Klejtrup by, hentede lægen tasken og forsvandt uden mange ord mod Klejtrup krat. Agnes Hansen var i begyndelsen ikke klar over, hvem hun lavede mad til. Men som hun selv har fortalt, blev hun efterhånden opmærksom på den høje, ranke og pæne unge mand, der hver morgen kom forbi for at hente sin mælk på Klejtrup mejeris mælkeudsalg. Hun blev klar over, at det var ham, som fik hendes mad.

Albert har fortalt, at de på mælkeudsalget hurtigt fandt ud af, at han hver dag skulle have en liter mælk; men da han senere skulle have 3 liter, fordi Albert Burckel og Marcel Dietrich var ankommet - da var det vanskeligt at gøre dem begribeligt, at han nu havde brug for tre liter mælk om dagen. Efterhånden vovede Albert Meyer sig også hen til den nærmeste købmand for at købe brød og andre forbrugsvarer. Det er forståeligt, at Albert efterhånden blev samtaleemne i Klejtrup og omegn, uden at der var nogen, der vidste, hvem han var, eller hvor han kom fra.

Efter ca. to uger var læge Repholtz klar over, at situationen for franskmændene var uholdbar på længere

Skitse af Lindum og omegn, tegnet af Albet Meyer umiddelbart inden afrejsen til Danmark i 1986, ca. 40 år efter at han forlod egnen. Skitsens nøjagtighed tyder på, at han i tankerne ofte har været på egnen i de mange år.

sigt. Før eller senere ville det, bevidst eller ubevidst, komme tyskvenlige personer for øre, skønt der i Klejtrup og nærmeste omegn ikke fandtes direkte nazister, men måske enkelte med mere eller mindre sympati for det tyske system.

5. Hulen i skoven

Læge Repholtz beordrede derfor franskmændene til at flytte til Lindum skov. Han leverede dem det nødvendige værktøj, så de i Lindum skov, ikke langt fra det daværende savværk, straks kunne gå i gang med at bygge en underjordisk hule. Til afstivning af væggene og overdækning af hulen hentede de bjælker og brædder fra savværket om natten. Hulen blev 3,0 meter dyb, 2,0 meter lang og 1,8 meter bred. De var mærkeligt nok ikke beskedne, men tog bare af de bedst egnede materialer, og dem var der ingen mangel på.

Afsløret?

Evald Hermansen, søn af savværksejer Hermansen, undrede sig over, at der flere gange manglede bjælker og brædder fra stabler af materialer, som allerede var solgt. Da nogle af arbejderne på savværket mente, at de havde hørt mærkelige lyde fra skoven i flere dage, besluttede Evald med en af medarbejderne at undersøge den nærmeste omegn af savværket. I en tæt granbevoksning fik de øje på to mænd, som hurtigt gjorde sig usynlige, da de nærmede sig. Skønt de følte sig mindre glade ved situationen, fulgte de efter dem og fandt frem til deres skjulested.

Et enkelt blik var nok til at overbevise Evald om, at de forsvundne materialer var anvendt til den halvfærdige hule. Evald og hans medarbejder forsøgte at få en samtale i gang, først på dansk og engelsk, men det kunne mændene ikke forstå. Da de forsøgte på tysk, gik det bedre; de kunne så nogenlunde føre en samtale. De blev klare over, at de tre unge mænd var franskmænd, og at de var desertører fra den tyske værnemagt. Det lykkedes også for dem at forklare franskmændene, at de ikke måtte hente planker og brædder af de pæne stabler, som måske allerede var solgt, men at de kunne hente de sekundære materialer, der lå forskellige steder på pladsen.

Senere havde savværksfolkene ofte kontakt med franskmændene, og der opstod et fortrolighedsforhold mellem dem. Franskmændene fik mulighed

Albert Meyer og Albert Burckel sammen med Agnes Hansen 1986

for, efter fyraften, at komme ind på savværket, hvor de efter anvisning kunne tappe varmt vand fra den daværende dampmaskine, så de kunne få et meget tiltrængt bad, efter at der nu var gået ca. en måned efter flugten fra Viborg, hvor de ikke var blevet barberet eller ordentlig vasket. Mangelen på drikkevand havde også i Lindum skov været et stort problem for dem. Albert har fortalt os, at de mange gange tidligt om morgenen slikkede duggen af de morgenvåde blade og græsset.

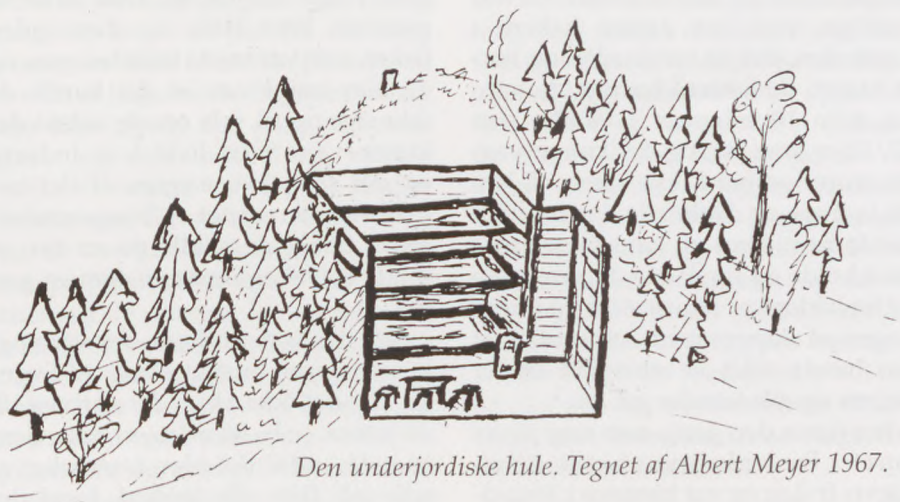
To af deres venner på savværket mødte en søndag formiddag op med en mand, som udgav sig for at være frisør. Han gav deres hår og skægget en hårdt tiltrængt omgang; men da de bagefter kiggede i spejlet, var de meget i tvivl om, at manden virkelig var frisør, for de så ikke så velfriserede ud, som de havde regnet med. Men glade var de, for nu kunne de bedre vove sig lidt frem »i lyset« uden at vække opmærksomhed.

Hulen var efterhånden blevet færdig. Der var plantet små grantræer ovenpå, så den var meget svær at få øje på. Indstigningslemmen, der var kon-

strueret således, at den kunne skubbes til side, var også beplantet med et træ.

Den daglige middagsmad fra læge Repholtz og Agnes Hansen i Klejtrup kunne de hver aften hente på et bestemt sted i skoven, hvor de i skumringen havde anbragt emballagen fra dagen i forvejen. Den dybeste respekt for Læge Repholtz og frue og for Agnes Hansen, som ydede denne livsvigtige hjælp i en meget kritisk periode for vore franske venner. Om det også var Repholtz, der var organisator, eller om der var andre, ubekendte velgørere, ved vi ikke. Franskmændene ved heller ikke, hvorfra forskellige vigtige ting for dem kom: pludselig lå de i skovbrynet om morgenen, f. eks. et par bundter halm og senere en lille kakkelovn, som var meget velkommen. Aftrækket fra kakkelovnen blev underjordisk ført mange meter væk fra hulen. Om dagen måtte de være meget påpasselige med, at der ikke var røg, som kunne røbe deres opholdssted.

Fortsættes i næste nummer...

Den underjordiske hule. Tegnet af Albert Meyer 1967.

»Pigerne var også med«

En fiskerkones oplevelser i tiden 1940-45

De står et sted i Bibelen, at før vi bliver født og dannet i moders liv, er man udset til at blive den person, som man nu engang er blevet til og dermed udstyret med de evner og kræfter, som man får brug for i tidens løb og lade sig lede af de tanker, indskydelser og opfordringer man får, til at gøre noget for andre, og med Guds hjælp og vejledning til at udføre dem. Det har jeg følt som en rød tråd gennem hele min tilværelse.

Jeg er datter af en fisker og derfor opdraget til at betragte havet som både en ven og fjende, et element man må have respekt for men også være fortrolig med at arbejde i, det både giver og tager.

Jeg var ganske ung, da jeg blev klar over, hvem mit hjerte bankede ekstra for, han var fisker. Ved en konfirmation serverede jeg, og han var med som gæst, samme dag den 3. april 1940 skulle han rejse, han var indkaldt som soldat, og som vi ved, ændrede 9. april så meget, de fleste blev hjemsendt, men han og to andre blev ved den danske marine. De kom med en fiskekutter fra Strandby, den var lejet ud til marinen, den skulle sejle som minestryger foran færgerne i de danske farvande, der blev de til den 20. december 1940 og rejste så hjem.

Hjemme var hans far imidlertid blevet syg, og han måtte overtage hans plads som skipper på den lille fiskekutter »Mågen«, og første gang han var ude efter fangst, fik de en mine i fiskeredskabet, og den gik af, så kutteren sprang i luften, og alle tre ombord kom i vandet, som jo var meget koldt på denne årstid. De var heldige, der var andre fiskere i nærheden, der så vandsøjlen og hørte braget, de kom så hurtigt, de kunne, men 10 minutter i vandet den 27/12 er lang tid, og det kunne yngste mand ombord ikke klare, så han fik krampe og druknede lige før Dres nåede ham; Dres og hans bror kom i land kolde og forslåede. Et vragstykke fra båden var blevet slået op under hagen på skipper med det resultat, at det havde slået et stort hul under hagen, og alle tænder gik løs.

Jeg tjente den gang som ung pige i huset i Frederikshavn, havde tilfældigvis fridag og var hjemme i Strand-

by. Da jeg hørte, at »Mågen« var minesprængt, gik jeg naturligvis til havnen for at se, og da mødte jeg Dres, som var på vej hjem med sit våde tøj, vi omfavnede hinanden og græd, vi kunne ikke sige noget, men det var heller ikke nødvendigt.

Men en gang fisker altid fisker, så da det blev forår måtte de igang igen. Dres og hans bror købte en anden kutter »Mågen nr. 2«, det var den de senere sejlede til Sverige med.

En nat stod Dres og hans to besætningsmedlemmer ved havnen og skulle ud at fiske, da så de en kendt strandbyfisker Herluf Aaen komme og listede nogle mennesker ombord, som de ikke kendte. Han var klar over, de havde set, hvad der foregik og kom hen til dem og sagde disse få ord. »I så hvad der skete, men I holder jeres kæft«. Der gik vist kun 14 dage, da den samme Herluf Aaen kom hjem til os, vi kendte ham godt, han var en mand; man kunne stole på; han fortalte så, at de havde fået til opgave at sejle i Nordsøen efter våben fra England, og derfor skulle han finde en anden kutter til at sejle flygtninge til Sverige, og han mente, at da vi nu vidste, hvad der foregik, var det naturligt, det var dem, der skulle overtage dette job.

Men hvordan begyndte denne illegale flygtningetransport?

Vi var blevet gift og boede i en fin lille lejlighed på ca. 40-50 m² og havde det efter den tid meget godt.

Vi talte sammen om det vigtige job og blev enige om, at dette måtte være den måde, vi kunne være med til at gøre noget for andre. Dres talte så med sin bror Hans og den anden fisker, som var med i besætningen, og de blev enige om, at det kunne de ikke sige nej til, selv om de vidste, det kunne være med livet som indsats, og det skal ikke nægtes, at det var med stor nervøsitet og bange anelser første gang, de skulle på en tur, vi sagde farvel og ønskede dem en god tur.

Når der kom bud om, der var nogle som gerne hurtigt skulle til Sverige, var det ikke altid, det var vejr til, de kunne sejle, så måtte vi have dem boende, indtil det blev forsvarligt at sejle ud. Ikke alle forstod, hvad det

vil sige at have gæster i en lille by, alle kendte næsten hinanden, så det kunne snart opdages, om der var nye ansigter på vejen, derfor måtte de ikke gå ud om dagen, men Dres skulle alligevel gå sin tur til havnen og se til båden, så alt kunne være klar til hurtig afgang, når muligheden var der.

Jeg forsøgte at underholde dem efter bedste evne og altid være ved trappen, når der kom besøg, jeg skulle se efter, om det var nogen, man turde lukke ind og ellers hurtigt få vore gæster ind i soveværelset. Let var det jo heller ikke at være så mange i en lille lejlighed, stue, soveværelse og køkken og WC i gården, så toiletbesøg om dagen var ikke tilladt, kun om aftenen når det var mørkt, kunne det lade sig gøre, og så skulle man endda sikre sig, der ikke var nogen mistænkelige i nærheden; der var jo noget dengang, der hed en toiletspand, og sådan en blev så benyttet om dagen.

Der kunne jo også være problemer med mad, der var rationering, og vi var jo bare to, det hjalp lidt, da vi fik vores lille søn, som kun fik mad af mig; af kød var der kun lidt at få, men til gengæld havde vi godt med friske fisk - det var der ikke ret mange, der kunne lide, men alligevel fandt de ud af, at det godt kunne spises.

Jeg mindes særlig engang, vi havde et ægtepar med en lille pige + 2 mænd, jeg tror, han var politibetjent og hed Nielsen, ellers var det meget sjældent, vi fik navne at vide, da det var det bedste for alle parter i tilfælde af, vi skulle blive opdaget. Det havde blæst i flere dage, så nerverne var lidt slidte på os alle, og på dette tidspunkt havde tyskerne ansat en vagtmand, som skulle kontrollere alle fiskebåde, der sejlede ud og ind af havnen, og det måtte kun finde sted mellem otte morgen og tyve aften, men den vagtmand vi havde denne dag, havde vi et fint samarbejde med, han hjalp selv med til at finde det rette tidspunkt til at få flygtningen ombord i kutteren, men så var der sket det, at han dagen efter skulle flyttes til en anden havn, og den nye, som skulle afløse ham, var vi ikke sikker på var på rette side, så de ville jo gerne, om de kunne komme af

sted denne nat, men det blæste stadig alt for meget; vagtmanden og Dres mødtes flere gange i løbet af aftenen og natten, men de blev så enige om at se tiden an, og se om vi kunne få lidt søvn. Vi var vist lige komme til ro, der der lød tre hårde slag på døren, jeg sprang ud af sengen og sagde til Dres, nu er vi opdaget, men da jeg kom til køkkendøren, var det gud ske lov vores ven vagtmanden, som havde fået yderligere oplysninger om sin afløser, han ville berolige os, vi skulle ikke være bange for ham.

Vi gik så igen til ro, de tre mænd lå i stuen, i dobbeltsengen i soveværelse lå først fru Nielsen og hendes lille pige, i den anden seng lå jeg og Dres, men i nattens løb havde vi bytte plads, for vores lille dreng skulle op til mig og have noget at drikke, og da vi vågnede om morgenen, var det Dres og fru Nielsen som lå nærmest, og den lille pige råbte meget fornærmet, du må ikke sove ved min mor. Ja, det lo vi meget af. Dagen efter blev vejret bedre, så de kunne komme af sted, men inden de skulle ombord sagde fru Nielsen fortroligt til min mand, Larsen vil de ikke sørge for, at jeg kan få en underkøje, jo sagde han, der var kun underkøjer, hun anede ikke, hvad hun skulle sejle med.

Det var med stor bekymring og nervøsitet, hver gang vi sagde farvel til hinanden, ingen vidste, om vi skulle ses igen, om et par dage eller aldrig, så tiden var lang fra de tog af sted, til vi så dem igen, ingen sender eller telefon som i dag, så efter et par dage, var der en, der med barnevogn gik mange ture til havnen, for at se, om »Mågen« var kommet i havn, men vi var da heldige, det gik godt, men jeg er helt sikker på, der var en højere magt, som holdt hånden over dem.

Men en nat glemmer jeg aldrig, de var sejlet hjemmefra dagen før også med flygtninge og var ikke kommet hjem inden havnen var lukket, så de måtte blive ude på havet om natten, men jeg vidste ingenting, jeg gik i seng, men præcis kl. 3 om natten vågnede jeg med et sæt og var helt sikker på, det var Dres der kaldte; jeg løb ud til døren, men der var ingen, jeg kunne ikke falde i søvn men sendte mange bønner til min far i det høje, om han ville beskytte dem.

Dagen efter kom Dres hjem i god behold, glad blev jeg, men ingen nævnte noget om nattens hændelse, vi ville aldrig gøre hinanden urolige, så derfor var der ingen, der sagde noget; men jeg kunne ikke glemme

det, så en ugestid efter sagde jeg til ham, om der var sket noget særligt denne nat kl. 3. Han så på mig og sagde, hvordan ved du det, og jeg fortalte, at han havde kaldt på mig. Ja, det gjorde jeg godt nok, og han fortalte så, at de lå og ventede på, det skulle blive tid til, at de måtte sejle i havn. Præcis samme tidspunkt, som jeg vågnede, var de blevet vækket, fordi en flyver havde kastet en bombe lige ved siden af skibet, så alt hvad der stod på bordet i lugaret faldt på dørken, og alle tovne på dækket lå hulter til bulter.

Alle tre mænd fløj i undertøjet til pumperne, men heldigvis havde den ramt ved siden af, så der ikke hændte dem noget, og det var altså tidspunktet, jeg hørte ham kalde på mig, så det lader til, der er mere mellem himmel og jord end vi forstår.

En anden gang min mand kom hjem efter endnu en flygtningetransport, sagde han, at vi om lidt fik en gæst til middag, om jeg havde noget til ham, det var en engelsk spion, som var kommet i land og skulle videre, han fik noget at spise og var taknemlig for den danske mad, men han sagde ellers så lidt som muligt, og vi blev klar over, at vi heller ikke skulle spørge om noget. Det første han ville vide var, om der var to udgange i huset og hvor, efter måltidet fik vi en dåse rigtig kaffe og nogle cigaretter, som vi næsten ikke turde ryge, og kaffen turde man jo i hvert fald ikke servere for nogen, for hvor havde vi det fra. Efter at have spist sig mæt sagde vores gæst farvel og forsvandt, vi så ham aldrig mere men forstod, han havde vigtige ting at udføre.

Når vi havde nogen boende i flere dage, prøvede vi så vidt muligt at få det bedste ud af ventetiden; jeg husker en aften, vi fik besøg af en fisker, som også havde en boende mens de ventede på godt vejr, denne gang havde vi et par fra Aalborg, konen var flink til at hjælpe mig, og vi ville så bage vafler til aftenscaffen, som man gjorde den gang af havregryn, æg, sødemiddel og kærnemælk. Vi smurte vaffeljernet med et flæskesvær, de smagte rigtig godt, når de var helt friskbagte. Vi bagte dem på primus i køkkenet lige ind til stuen, så de derinde kunne høre alt, hvad der blev sagt, og fru sagde til mig. Nu skal du ikke bage flere til dem, så får vi ingen til i morgen, så da vi kom med kaffen og vaflerne, grinede de og spurgte, om de måtte komme igen i morgen; ja sådan var

der også små morsomheder ind imellem, og godt det samme, for det gjaldt jo om at holde humøret oppe.

En af de ting jeg husker bedst, og som nok gik mig mere nær end meget andet, var da jeg den 5. september 1944 fik besked om, at nogle mænd vidste besked om, hvad der foregik ude hos os i Strandby, og man mente, det var bedst, vi tog hjemmefra snarest mulig.

Jeg havde været ved at bage, vores lille søn havde et års fødselsdag dagen efter, og det skulle jo fejres lidt, det blev hurtigt slut; vi fik vores lille dreng hjem til mine forældre, og så cyklede vi ud til en gård nord for byen, hvor der var nogle gode venner, som tog godt imod os, der var vi en ugestid, men da vi længtes efter vores lille dreng, sneg vi os hjem en aften for at se til ham, men da vi igen skulle ud til gården, skulle vi forbi en tysk bunkers, og der havde soldaterne fået en hund, som kunne høre os på lang afstand, så da den begyndte at gø, lyste tyskerne med deres lyskastere efter os, så vi måtte kravle bag bakkerne, så de ikke kunne se os, og vi nåede i god behold ud til gården, hvor vi fik en kop erstatningskaffe og faldt lidt til ro igen.

Efter den aften turde vi ikke komme til familien i Strandby, men da der var gået en 14 dage, og det lod til, ingen havde røbet noget om os, tog vi hjem igen og fortsatte med at sejle flygtninge til Sverige lige til krigen var slut. Sidste tur de sejlede var den 4. maj klokken to om eftermiddagen. Dres kom hjem til mig og sagde, vi skal ud og sejle nu med det samme men ikke med folk, men jeg ved ikke endnu, hvad vi skal udrette, men der sker noget inden længe, men vær nu ikke bange, jeg tror snart, vi ses igen.

Som sædvanligt lagde jeg alt i Guds hånd, det var det, der gav mig styrke til at klare mange ensomme og ængstlige timer i uvished. Da vi hørte budskabet, at tyskerne havde kapituleret, lå de ude på havet og havde fået våben og ammunition ombord fra et kontaktskib fra Sverige, det var blevet »organiseret« og havde dansk besætning med bl.a. Børge Jensen. Først hen på morgenen hørte de om kapituleringen i radioen, og de de kom i havn, blev der glæde i vort lille hjem efter en lang nats venten i uvished. Det var med glæde, vi kunne sige tak for, at vi sammen fik lov til at høre kirkeklokkerne ringe freden ind over Danmark.

Lis

RUNDE DAGE

Ved Minna Dahl,
Sdr. Fasanvej 47, 3 th.,
2000 Frederiksberg, tlf. 31 19 68 06
eller 66 13 80 10

Forsinkede fødselsdagshilsener fremkommer ved for sent indsendt af de ansvarlige for hver forening.

Men lad os lige huske på at vi bliver alle ældre og dermed mere glemme-somme, og som naturligt er kan de der ikke laver noget praktisk arbejde i div. foreninger heller ikke glemme noget, så lad os glæde os over at nogen arbejder og af og til glemmer.

Og lige en randbemærkning:

Nogle undrer sig over at alderen på fødselsdagshilsener kan være 65 år. For hvad har de dog haft med besættelsen at gøre?, må jeg først og fremmest nævne at der var jødiske børn der heldigvis overlevede interneringer i lejrene bl.a. Theresienstadt de er omkring 57-65 år.

Dernæst er der foreninger bl.a. De erhvervshæmmede fra Frihedskampen der på deres landsmøde har vedtaget at hustruer og børn til gamle frihedskæmpere kan overtage bestyrelsesarbejdet i foreningerne når kræfterne ikke slår til hos de gamle »kæmper« disse personer gør det, fordi det betyder noget for ovennævnte at stadig kunne mødes og drøfte både fortid og nutid.

Det må derfor være naturligt at disse personers fødselsdag også bringes.

Minna Dahl

Forsinkede

Knud Erik Krag, Horserød/Frøslev, Æblelunder 11, 4200 Slagelse. 70 år d. 28. december.

Kjeld Christensen, (Frøslev) Frøstjernevej 17, Bagsværd. 75 år d. 31. december,

Knud Aage Hermann Hellebo Park 7 st, 3000 Helsingør. 80 år d. 9. januar.

Jørgen Wichmann Ryefelt, Frihedsvej 3, 2000 F. 75 år d. 9. januar.

Robert Jørgensen, (Frøslev) Thorhavns-gade 28, 2300 Sundby. 80 år den 12. januar.

P. Rhode Hansen, Nørregårdsvej 168, 2610 Rødovre. 75 år d. 21. januar.

Knud E. Mathiesen, Kærsangervej 5. st., 2400 Kbh. NV. 80 år d. 27. januar.

Gustav Kongerslev, Rausthøj Alle 52, 7130 Juelsminde. 80 år d. 28. januar.

Axel Fugl, Menuetvej 14, 8700 Horsens. 70 år d. 30. januar.

Karl H. Nielsen, Engstrupgårdsvej 65, 2650 Hvidovre. 80 år d. 5. februar

Erik Salling, Godthåbsvej 107, 2000 F. 75 år d. 11. februar.

Alex Bindeballe, Lillegade 8,1, 7700 Thisted. 75 år d. 12. februar.

Ejnar H. Jensen, Gl. Hestehauge 38, 5700 Svendborg. 75 år d. 16. februar.

Elly Mathiassen, Cort Adellersgade 17, 9000 Aalborg. 85 år d. 17. februar.

Ester Rosensten, Centerparken 22, 8700 Horsens. 75 år d. 19. februar.

Preben Juul Hansen, (Neuengamme 67975) Livjærggade 37, 1, 2100 Kbh. Ø. 70 år d. 21. februar.

Arthur H. Sørensen, P. O. Box 1439 Tona Park, Nevada 8949 U.S.A. 80 år d. 27. februar.

Poul Lykke Hansen, Merløsevej 6, 2700 Brønshøj. 75 år d. 27. februar.

Harald Hansen, (Horserød) Fjordvej 17, 3390 Hundested. 80 år d. 27. februar.

Edith Hansen, (Horserød) Murerskeem 27 stk. 2630 Tåstrup. 75 år d. 4. marts.

Poul V. Steensen, (Mühlberg Neuengamme Buchenwald), Vemmetoftevej 5, 2665 Vallensbæk. 75 år d. 4. marts.

Thomas C. Pedersen, Louisevej 42,2 8220 Brabrand. 85 år d. 4. marts.

H. P. Dalgaard, Kirkebakken 1, Sdr. Vin-ges, 8860 Ulstrup. 75 år d. 10. marts.

Thorvald Nielsen, Egerisvej 43, 7800 Ski-ve. 90 år d. 11. marts.

Jens Nørregård, Bakkedal 20, 2900 Hel-lerup. 75 år d. 16. marts. Krigssejler.

Antoinette Melgaard, Sct. Lucas Kirke-plads 8³, 8000 Aarhus C. 75 år d. 16. marts.

Svend Peter Kjempff, Kystvej 32, 6200 Aabenrå. 80 år d. 19. marts.

Leif Refdal, Daruplund 51,3 2660 Brønd-by St. 75 år d. 19. marts.

Kjeld Kruse, Langelunden 11³. 2990 Nivå. 80 år d. 20. marts.

Frederik C. Kock, Rubinsteinsvej 46,3 2450 SV. 80 år d. 21. marts.

Leif Wily Jensen, Trolldhøjen 5, 2730 Her-lev. 75 år d. 22. marts.

Johs. Nybo Frederiksen, Abildgårdsvej 28,2 2830 Virum. 80 år d. 23. marts.

Hans Arne Nielsen, Baldersvænge 11, 5700 Svendborg. 75 år d. 23. marts.

Erik van der Lieth, Neuengamme 68394. Parmagade 50,4 2300 Kbh. S. 85 år den 23. marts.

Kathrine Maass, Ahornsvej 4, 6000 Kol-ding. 80 år d. 24. marts.

Svend Rasmussen, Sachsenhausen 75.161, Poppelvænget 8, 2800 Lyngby. 80 år d. 25. marts.

Gerda Christensen, Birkealle 1, 6000 Kol-ding. 70 år d. 26. marts.

Svend Magnussen, Vegavej 18, 8270 Højbjerg. 80 år d. 27. marts.

Mathis Svendsen, Revvej 72, 4220 Kor-sør. 75 år d. 29. marts. Krigssejler.

Svend Büniger, Assensvej 480 B, 5642 Millinge. 70 år d. 30. marts.

Mogens Henrik Njelsen, Neuengamme 67.055. Nystedvej 14, Veddelev, 4000 Ros-kilde. 70 år den 31. marts.

Jens Erik Grønning, Pilevænget 12, 5700 Svendborg. 75 år d. 1. april.

Kaj Farnov, Rørosvej 49, 4760 Vording-borg. 80 år d. 2. april.

Regner Krag, Nyvej 11, 8900 Randers. 70 år d. 3. april.

Holger Johansen, Bernadottegården, 9560 Hadsund. 75 år den 3. april.

Søren Karup, Thyrasvej 47, 7400 Her-ning. 75 år d. 5. april.

Dorte Madsen, Bernadottegården 83, 9560 Hadsund. 75 år d. 7. april.

Holger Cederquist, Teglværksgade 5,2, 2100 Kbh. Ø. 85 år d. 10. april.

Ove Juul Nielsen, Gladsaxe Møllevej 42, st. 2860 Søborg. 75 år d. 11. april.

Allieret opfordring til tyske jernbanefolk

Ved arbejdslejren og jernbanekommandoen Wallwite fandt man i 1945 en praktisk hilsen fra de allierede tropper. Et budskab til tyske jernbanefolk om at nedsætte tempoet og på alle måder at modarbejde transporten af mad, medicin, våben osv, så krigen kunne forkortes. Folk skulle også reddes, så de kunne blive ved deres hjem. Og så de allierede troppers fremmarch blev tilsvarende lettet. Og man skulle hjælpe med at få tvangsforflyttede tyskere ført tilbage til de steder, hvor de engang havde deres hjem.

Den slags propaganda blev ofte sendt ned over de tyske byer - og de tyske hære. For at give befolkningen nyt livsmod og et nyt livssyn.

Englænderne brugte også at sende diverse tryksager ned over Danmark. Ofte meget smukke tryksager. Noget var bestemt for de tyske tropper, som stod i Danmark. Andet var råd og vejledning til danskerne, så de kunne tackle den tyske vold bedst muligt.

Det lille flyveblad, der her er tale om, er meget enkelt. Og en del medtaget efter at have ligget så længe i det fri i al slags vejr. Inden andre en dag fandt den slags.

Lad os tage afsnit 3 fra bladets forside: Drittens werden sie dazu verwendet, Hunderttausende von Menschen gewaltsam von Ihren Heimen zu entfernen (osv).

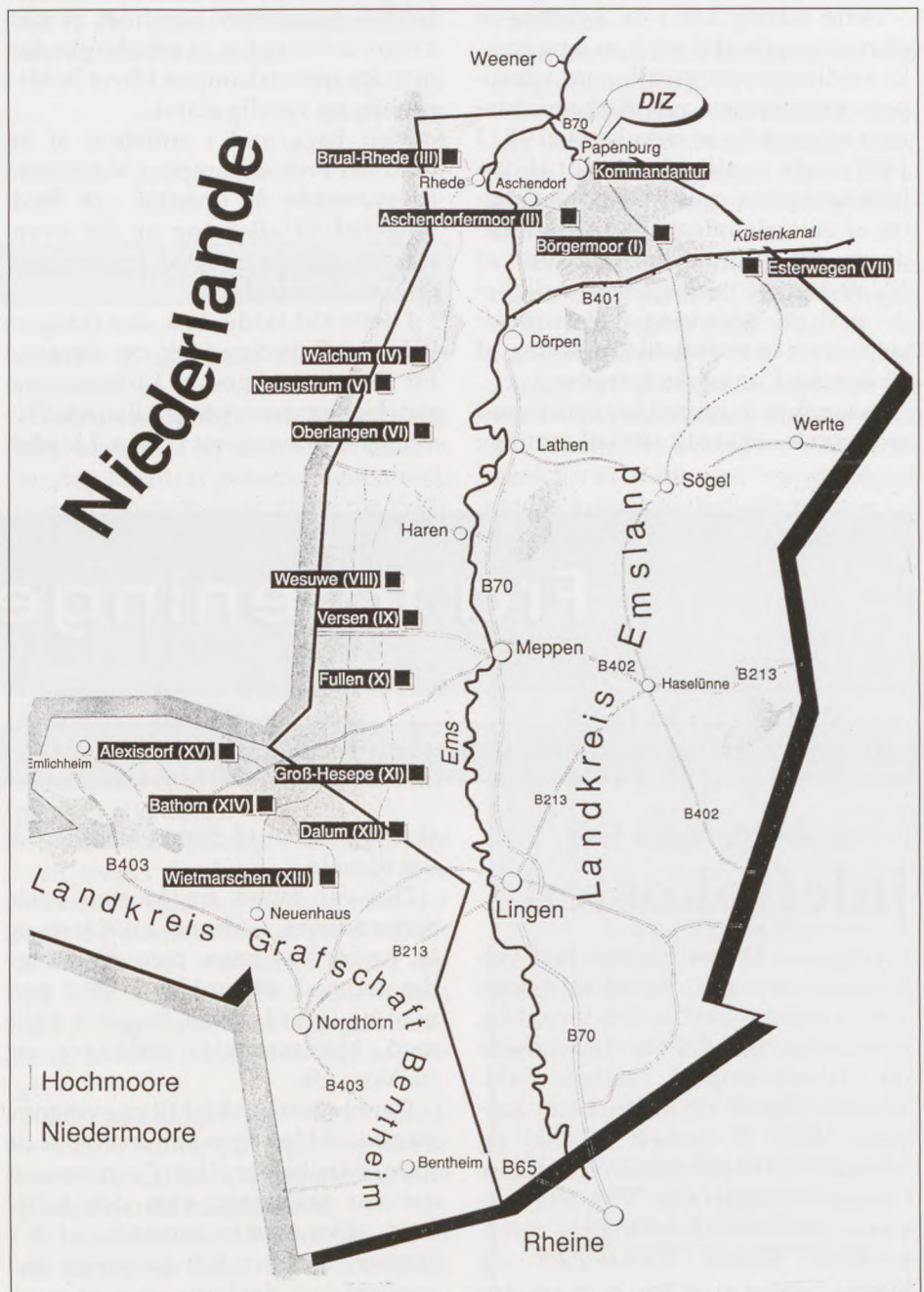
På bagsiden slutter man med disse tre korte, fyndige henstillinger:

Johs. Rasmussen

1. Durch Störung der Zufuhr von Nachschub und Verstärkungen an die Front.

2. Durch Störung des Abtransports von Lebensmitteln und Vorräten, Maschinen und sonstigen Einrichtungen, die von den bedrohten Gebieten ins Reichinnere gehen.

3. Durch Störung der Verschleppung von Zwangsevakuirten aus ihren Heimatgebieten.

Også her blev der fundet flyveblade

FVs Fredningsråd

I anledning af notitsen i bladet nr. 5/1996 (side 15) vedrørende vedligeholdelse af grave og mindesteder skal undertegnede oplyse følgende:

På tyve-årsdagen for Danmarks befrielse bad den danske stat Frihedskampens Veteraner om at medvirke til at frede samtlige grave over hele landet for dem, som mistede livet under modstandskampen.

Med undertegnede som formand blev samtidig nedsat et fredningsudvalg, som foretog en registrering af samtlige mindesmærker fra frihedskampen og besættelsestiden. Fem år senere udsendtes bogen om de »Faldne i Danmarks Frihedskamp 1940-45«.

Dette udvalg har i de forløbne år efter evne arbejdet med en lang række frednings-spørgsmål, som yderligere manifesteres ved Kirkeministeriets udsendelse af cirkulæret af 15/3 1995 vedr. vedligeholdelse af frihedskæmpers grave, som efterfulgtes af en vejledning til stiftøvrighederne fra samme ministerium af 20/10 1995 til kirkegårdsmyndigheder m.fl. på opfordring af Statsudvalget, som var nedsat til markering af 50-året for Danmarks befrielse.

Indenrigsministeren har senere ved en skrivelse af 11/12 1995 til samtlige

Mindestenen for de henrettede danske frihedskæmpere på den tidligere militære pistolskydebane i Ryvangen

landets borgmestre henstillet, at man drager omsorg for, at mindesmærker m.v. for frihedskampen bliver holdt i rimelig og værdig stand.

Med baggrund i stiftelsen af en fond har Frihedskampens Veteraner i indeværende år oprettet et Fredningsråd til afløsning af det ovennævnte udvalg og med undertegnede som formand.

I dette råd sidder bl.a. den tidligere leder af Frihedsmuseet og formand for Fangerne, ligesom Kirkeministeriet, Hjemmeværnet og Allierede Flyvere er repræsenteret i rådet. Lic.phil.

Anders Bjørnvad, der har skrevet bogen om »Faldne Allierede Flyvere 1939-1945«, og som i øjeblikket skriver kæmpeværket »Krigens Monumenter 1939-1945« er ligeledes medlem af rådet.

Fredningsrådet er fortsat interesseret i henvendelser angående vedligeholdelse af og tilsyn med grave og mindesmærker og har i begrænset omfang rådighed over midler, der kan henføres under de her omtalte formål.

*Frank Zorn
Schweizerdalsvej 85, 2610 Rødovre*

Fra foreningerne

Krigssejlerne veteranforening - Korsør

Foreningens årlig flagskib

julefrokosten

Formanden Verner Nielsen bød velkommen. Var glad for at så mange kunne komme med. Indbudt var bl.a. formanden for Erhvervshæmmede fra Frihedskampen, Sjællands afd. Mogens Henrik og hustru samt kasseren Willy B. Jensen (Krølle) og hustru. Fra Frihedsfonden Anna-Lise Clausen og ægtefælle. Vi måtte desværre undvære foreningens æresmedlem Simon Carstensen og hustru, Simon som har gjort en stor indsats for Krigssejlerne er blevet syg og indlagt på sygehus. Vi sendte en

skriftlig hilsen til Simon fra alle der var tilstede.

Der var afbud fra Morten Bach, Sømændenes Forbund i Esbjerg og hr. og fru Thygesen, men ellers blev det en god eftermiddag med god mad og lidt til ganen, bagefter kaffe med hjemmebagte småkager og snakken gik.

Der blev nu også tid til en svingom, musikken blev igen i år leveret af de røde musikanter (fra Postvæsenet) der var fællessang som den første altid »Den gamle sømand« af Kaj Hansen, derefter lidt julesange. Ind imellem var der optræden af medlemmerne med sømandssange, viser og historier.

Det var en hyggelig og dejlig eftermiddag og tiden løb alt for hurtigt.

Inden vi sluttede takkede Anne-Lise Clausen for dagen, samtidig informerede hun om sit virke i arbejdsskadestyrelsen fra den 1.-1. 1997, håbede stadig hun kunne være behjælpelig.

Mogens Henrik takkede også for en god dag og sluttede med at sige på gensyn på Bernadotttegården til grundlovsfesten.

Vi vil herigennem takke alle dem der gjorde et stort arbejde for at denne dag skulle blive vellykket, også en tak til gæster og medlemmer der gjorde deres til vi havde en hyggelig eftermiddag.

Birte - Else

7 dages busrejse til Werradalen i Tyskland

I samarbejde med 65-FERIE påtænker vi at arrangere en 7 dages busrejse til Werradalen i Tyskland.

Det er fra flere sider, bl.a. af tidligere rejsedeltagere blevet anbefalet at tage hertil.

65-FERIEs program omfatter en rejse hertil, men kun i 5 dage. Ved forhandlinger med bureauet for at gøre rejsen mere afslappet er vi kommet frem til, at en 7 dages tur er mere passende, således at der bliver tid til afslapning ind imellem. Afrejse d. 22/6 1997.

Rejsen går til Bad Sooden-Allendorf ved Werrafloden, en hyggelig bindingsværksby med gode butikker, og vi bor i hotel midt i byen.

Noget færdigt program foreligger ikke endnu, men det vil forekomme i bladet MODSTANDSKAMPEN 1940-45 i aprilnummeret.

Indtil da kan nærmere oplysninger fås gennem Georg Andersen, Kongshaven 42 A, 2500 Valby, tlf. 36 17 47 88.

Vi kan dog allerede nu oplyse at rejsens pris er 3.645 kr. for indkvartering i dobbeltværelse, pr. person. Tillæg for eneværelse 490,- kr., rabat for lille dobbeltværelse 70,- kr., alle værelser er med bad og toilet, og prisen er incl. gebyr til Rejsegarantifonden og alle forsikringer.

Venlig hilsen
Bestyrelsen
GA

Juletraditionen

Advent-visit på
Bernadottegården

For de tidligere Gestapo-fanger i det østjyske hører et besøg på Bernadottegården i Hadsund til blandt de ufravigelige julemåned-traditioner, og afvigte december var da også kun fem dage gammel, da to talstærke kontingenter af medlemmer fra Landsforeningen Gestapo-Fangernes afdelinger i Randers og Århus aflagde advent-visit hos Bernadottegårdens beboere, blandt hvilke er 15 med tilknytning til modstandsbevægelsen.

Det blev en både fornøjelig og hyggelig eftermiddag.

Et velspillende harmonika-orkester underholdt med kendte toner, mens beboere og gæster tog for sig af kaffebordets fristelser i form af æbleskiver og lagkage.

Fra Århus-afdelingen blev overrakt en faneplyade til Bernadottegårdens nys erhvervede fane, og fra Randers-afdelingen fik Bernadottegården en gavecheck, ligesom der var en blomsterhilsen til hver af de 15 »fangetids-beboere«. Der blev også tid til at hilse på hos de pågældende i deres beskyttede boliger.

Det var en god julemåned-optakt.

V. T.

Foreningen af Gestapofanger fra Besættelsen

Tur til Polen

Torsdag den 26. september afrejste vi fra Nordre Toldbod med skibet Wille-nov til Swinouiscie i Polen hvortil vi ankom kl. 7.00 fredag morgen. Efter paskontrol holdt bussen klar til at køre os til Szczecin, hvor vi skulle bo på »Hotel Neptun«, til lørdag eftermiddag kl. 17.00.

Det var et virkeligt godt hotel med fine værelser og alle moderne bekvemmeligheder.

Der blev kælet for os allerede på skibet, de havde på en eller anden måde fået at vide, at vi var tidligere »Gestapofanger«.

Dagen efter var der byrundtur og til »markedet« hvor bl.a. danske cigaretter var billigere.

Utroligt billig var også skindjakker, som flere købte.

Vi var heldige med vejret selvom der kom et par byger.

Tilbageturen til Swinouiscie lørdag aften gik også godt - det er faktisk et stort skovområde vi kører i hele vejen.

Da vi stod af bussen, var der to af os der manglede bagagen - bl.a. jeg selv, men det var vores egen skyld, vi havde ikke hørt, at vi selv skulle bære bagagen ud.

Vi fik den dog med 14 dages for-

sinkelse. Guiden tog den med hjem på næste tur.

Sejlturen tilbage til København blev blæsende og våd. Da vi ankom søndag kl. 10.00 piskede regnen ned, men vi havde haft en dejlig tur trods alt.

P.M.M.

Julefrokost

Onsdag den 4. december afholdt foreningen julefrokost.

Det foregik i år i restaurant »Josty« i Frederiksberg Have, og det var simpelthen alle tiders.

Smukt dækket bord i smukt lokale - en meget fin betjening - og ikke mindst en aldeles pragtfuld mad der kom ind efterhånden, så det der skulle være varmt var varmt, helt i top det hele. »Solweig« bød velkommen og opfordrede os til at tage gaflerne i brug, hvad vi ikke lod os sige to gange.

Efter spisningen gav »Ejnar Shæfte« nogle numre på flyglet, og så var der efter kaffen lodtræning, så alle gik hjem med en lille gave.

Vi sluttede ved 18-tiden og alle vi der deltog var enige om, at det var en fin fest, som altid når »Solweig« er arrangør.

P.M.M.

Ansøgning om ophold på Kegsnæs

Ansøgningsskemaer kan rekvireres hos

Jørgen Kjeldsen,
Svendborgvej 85,
5750 Ringe,

og skal være returneret inden 1. marts 1997.
Ansøgere, der har skolesøgende børn eller børnebørn (findes virkelig endnu), har fortrinnsret i ferieperioderne.

(Se bladet side 2)

MINDE- ORD

Sydøstjysk afd. Erhvervshæmmede har mistet et af sine trofaste »menige« medlemmer, da Jeje nytårsdag mistede sin Marna. Marna sov stille ind efter lang tids svær sygdom.

Marna har stået støt ved Jejes side, fra vi startede foreningen, og været en trofast hjælper såvel ved vores egentlige tirsdage som vore månedlige kammeratskabsmøder, indtil sygdommen forhindrede hende deri.

Tak for mange gode års trofast ven-skab, vi vil savne dig.

Lilly

Svenn Seehusen

Formanden for »Frihedskampens Veteraner«, Svenn Seehusen, Charlottelund, er død, 78 år gammel.

Seehusen begyndte tidligt at bekæmpe den tyske besættelsesmagt. Han var bl.a. med i det konservative illegale blad »Hjemmefronten«, som udkom fra 1942. Han sendte også materiale til efterretningstjenestens fremragende medarbejder i Stockholm, Ebbe Munck. Seehusen medvirkede, da Christmas Møller og familie i foråret 42 flygtede til England.

Efter regeringens afgang 29.8.43 måtte Seehusen, som så mange andre, flygte til Sverige. Her redigerede han ugebladet »Danskeren«.

Da han efter 5. maj 45 igen var i Danmark, tog han mange ny opgaver på sig. Men fortsatte naturligvis den linje, han forlængst havde lagt. Han var i forgrunden, da man i sommeren 45 viste udstillingen »Det kæmpende Danmark«, og her lagdes kimen til Frihedsmuseet, der er blevet et af de bedste af sin art i Europa. Museet blev skabt i 1957. Han var med i præsidiet fra starten. Og 1965 blev han formand i Frihedskampens Veteraner. Han var tillige formand for foreningen »Frihedsmuseets Venner«, deltog i opbygningen af muse-

ets eget forlag for bøger om besættelsen hjemme og ude.

Skønt han til sin rod var konservativ, var han også i 37 år knyttet til Politikens Hus som skattet pr-mand, oplagsdirektør m.v. Hans kone døde for omkring 5 år siden. I ægteskabet var der to døtre, og et af børnebørnene var hans et og alt. Det kan nævnes, at rejsningen af en mindesten ved museet for Anders Lassen, den berømte faldskærmsmand, som faldt i Italien ved krigens slutning, også var en sag, han stod i spidsen for.

Johs. Rasmussen

Farlig tysk pressemand død

En ubehagelig og strid mand under besættelsen, Gustav Meissner, som nu boede i Bonn, er død, 85 år gammel. Hans oprindelse var i en tysk familie i Åbenrå. Netop da 2. verdenskrig brød ud i september 39 blev han udnævnt til tysk presseattaché i København. Han talte dansk, og han fik på mange måder stor indflydelse på, hvad de tyske myndigheder tænkte og handlede efter overfor vi danske i besættelsen.

Han søgte fx. at indvirke på den aldrende danske »sognekonge«, statsminister Thorvald Stauning. Og han var en af dem, der 100 pct bakkede den danske nazist og »partifører«, Frits Clausen Bov op. Clausens virke var på mange måder så utiltalende som tænkeligt. Han blev støttet af dansk-sønderjysk officielle kredse, da han som ung fik midler til at læse til læge.

Siden drak Clausen, som ikke var for begavet, så tæt, at han blev afsat som partileder. Men heldigt nok, at en underlødige person som han tidligt kom i forgrunden. Tænk om denne post havde været besat med en virkelig kapacitet.

Meissner skrev i 1990 sine erindringer »Danmark under Hagekorset«, hvori han hævder, at nogle kredse i Danmark, bl.a. støttet af militære personer, en tid havde reelle kupplaner i begyndelsen af besættelsen.

Da stornazisten Werner Best i 1942 af Hitler sendtes til Danmark som Gauletier eller »Rigsbefuld-mægtiget«, så afskaffede han snart Meissner, der i stedet sendtes som soldat til Østfronten.

Johs. Rasmussen

Knud Malthe Poulsen

En gæv frihedskæmper Knud Malthe Poulsen, Moldevej 3, Vejle, er død på byens Hospice, 74 år gammel.

Han var fra Johs.V.Jensen og Thit Jensens Himmerland, fra Farsø, hvor han en årrække videreførte den manufakturforretning, som forældrene havde grundlagt. For 25 år siden flyttede han til Vejle, hvor han en årrække var portner på Tulip slagteriet.

Som ung var han meget aktiv i den illegale Farsø-gruppe. Man modtog våben fra luften fra englænderene. Men det gik galt, og mange blev taget til fange af Gestapo. I Vestre Fængsel blev han og 8 af dem dødsdømt og henrettet i Ryvangen. Malthe stod som nr. 9 på listen, så han var meget heldig. I stedet blev han sendt til Dreierbergen tugthus i Mecklenburg.

Her var opholdet så slemt, at nogle af hans kammerater døde. Selv slap Malthe med Bernadottes hvide busser hjem til Danmark.

Det skete, at Malthe sidenhen kom ud, fx. blandt unge, og fortalte om sit brogede og livsfarlige liv.

Han, som var ugift, men efterlader et par søskende i København, var en rar og meget hjælpsom mand, som aldrig sagde nej, hvis man bad ham om en tjeneste.

Johs. Rasmussen

Olfert Carlsen

Vognmand Olfert Carlsen, København, er død, 81 år gammel. Han var Vesterbro-dreng, lærte mekanikerfaget og etablerede sig som 25-årig som vognmand. Hans orange-farvede lastbiler kørte meget for FDB.

Under krigen begyndte han snart at køre fødevarer og medicin til danske KZ fanger i Tyskland.

Og ved hjemtransporten af danske og norske fanger deltog han også ivrigt med De hvide Busser. Bagefter kørte han rundt i Europa i to år for Røde Kors, stadig for at hjælpe nødstedte mange steder. I 1981, da Polen kom under et nyt stærkt pres fra Sovjetrusland, var han der igen med mad, tøj og andre transporter. Han har siden helt fortjent, fået en række hædersmedaljer fra Sverige, Norge, Polen og Belgien.

Johs. Rasmussen

Leo Eitinger

12.12.1912-15.10.1996

En stor menneskeven, victimologiens fader, den norske professor i psykiatri Leo Eitinger døde 15. oktober i Oslo.

Leo Eitinger blev først og fremmest internationalt kendt på grund af sit store uegennyttige arbejde for kz-lejr-fanger. Hans forskning dannede skole.

Leo Eitinger blev født den 12. december 1912 i byen Lomnice i den del af det tidligere Østrig-ungarnske monarki, som i dag hedder Tjekkiet. Han blev færdiguddannet som læge i 1937, men fik frataget sin ret til at virke som læge på grund af sin jødiske baggrund. Ved nazisternes fremmarch måtte han flygte og kom takket være »Nansenhjælpen« til Norge i 1939.

I sit nye land kunne Leo Eitinger igen praktisere som læge, men efter nazisternes besættelse af Norge i 1940 blev han på ny frataget retten til lægevirket, fordi han var jøde. I marts 1942 blev han arresteret af den tyske besættelsesmagt og tilbageholdt i forskellige norske fængsler og kz-lejre, indtil han i 1943 blev sendt til kz-lejren Auschwitz. I alt blev 600 norske jøder sendt til Auschwitz, kun 12 overlevede.

Auschwitz lærte ham, hvad »menneskelig ondskab kombineret med racistisk vanvid kunne udrette«, skriver han i bogen »Livserfaringer«. I lejren fungerede Leo Eitinger som læge. Lægearbejdet gav ham mulighed for at hjælpe medfangerne, ikke blot med sin lægelige viden og ved den store menneskelighed han udviste, men også ved at det lykkedes ham at forfalske papirer og derved redde medfanger fra gaskamrene. Han deltog også i den berygtede »lange march«. Det gav ham indsigt i de følger, sådanne tragiske erfaringer medfører. Det var med til at rejse de spørgsmål, som hans senere arbejde som psykiater skulle forme sig omkring: Er det muligt at blive et helt og normalt fungerende menneske igen efter at have gennemlevet sådanne rædsler?

Hvordan kan man forstå de konsekvenser, en sådan umenneskelig behandling medfører? Og hvilke muligheder eksisterer der for at hjælpe? Han citerede filisoffen Theodor Adorno: »Hvordan kan man tænke på mennesket og menneskelighed

efter Auschwitz? Vil det være muligt at skrive digte igen efter Treblinka?«

Efter krigen begyndte han på ny arbejdet som læge i Norge og specialiserede sig i psykiatri. Det var imidlertid hans udgivelser om kz-syndromet, der for alvor gav ham international anerkendelse. Han blev fader til victimologien (læren om aggressionsvirkning på ofre).

Det var således ham, der som den første interesserede sig for ofret - ikke for angriberens psyke, som for andre forskere stod i fokus.

Det var ofrets bearbejdelse af angst og følgetilstande efter voldtægt, gidseldramaer (sammen med professor i psykiatri Lars Weisæth dokumenterede han »Stockholm syndromet«), overfald osv. blev hovedemnet for hans forskning.

Leo Eitinger har til stadighed støttet arbejdet for hjælp til torturofre. Han var blandt Rehabiliterings- og Forskningscentret for Torturofre. RCTs første rådgivere.

Leo Eitinger var professor og overlæge ved Oslo Universitets Psykiatriske Klinik fra 1966 og frem til sin pensionering i 1983. Han havde en række tillidserhverv og modtog flere hædersbevisninger.

Senest den 12. november 1995 modtog han den prestigefyldte WISMIC-pris af Verdensføderationen af Veteraner.

Den smukke bog om Leo Eitinger

»Læge for livet« slutter med følgende citat af en af de utallige kz-fanger, der skylder Leo Eitinger så meget. Det er nobelpristageren Eli Wiesel. Eli Wiesel siger bl.a.: »Selv dernede i det umenneskelige helvede, selv der var menneskelighed mulig. Og godhed. - Hvad har vi lært af Sjoa? At mennesket må vise sig sin opgave værdig selv i en verden, hvor det er dømt til at tåle ydmygelser og rædsler. Mellem bødlernes hånlatter og ofrets tårer må der være plads til et trøstens smil. - At han blev psykiater undrer mig ikke.

Uden ham ville verdens galskab ikke have været til at holde ud. Mellem bødlernes hånlatter og ofrenes tårer - mellem sygdommens smerter og patienternes tårer - har der stået et højrest medmenneske«.

Inge Genefke
Fork. af redaktionen

Netop som bladet skulle gå i trykken, fik vi den tunge meddelelse, at vor nære medarbejder Johs. Rasmussen, Vejle, er afgået ved døden kort før sin 80 års dag.

Johs. Rasmussen tog sig i særlig grad af boganmeldelser og mindeord. Vi bringer mindeord i næste nummer.

LÆSERBREV

Gamle frihedskæmpere - vågn op

Selvom I sidder i gyngestol, med piben i munden, og læser eventyr for børnebørnene, må der vel stadig være lidt krudt tilbage i jer.

Ser I tilbage til besættelsestiden, husker I så den vidunderlige frihedsfølelse, som hver og een af os var besat af?

Husker I, hvordan Buhl og Krenchel kværnede om kap i radioen, med underforståede trusler om hvad der ville ske os, hvis vi ikke var rare mod den tyske værnemagt?

Husker I glædestårerne, da vi ved fælles hjælp, havde fejret de sidste frø af ugræs tilbage over hegnet?

Husker I den enorme respekt og samarbejdsvilje omkring vort virke?

Alt dette forstår langt de fleste af nutidens politikere ikke eet ord af, de forstår ikke, hvad meningen var med vor indsats, og slet ikke hvad baggrunden for vor kamp egentlig bestod i, de har formodentlig endnu ikke læst herom.

De tog vore våben, så hurtigt som det overhovedet kunne lade sig gøre - moren har gjort sin pligt - moren kan gå - men de kan ikke fjerne vore inderste tanker, om hvordan de forvalter og viderefører vort frihedsarbejde.

Preben Møller
Isl. Brygge 15
2300 København S.

Klip fra aviser og blade

BT onsdag dem 27. november 1996

Klar i studiet:
Nazileder Jonni Hansen er glad, fordi han nu har fået Kulturministeriets tilladelse til at fortsætte med at sprede racistiske udsagn i æteren.

Foto:
Mogens Flindt

Nazi-radio til hele Europa

Af Peder Nederland

◆ De danske nazister har planer om at sprede deres racistiske filosofi til hele Europa. Det skal ske via kortbølge-programmer på tysk, engelsk og dansk fra deres hovedkvarter i Greve.-

»Vi forestiller os, at nationalsocialistiske lokalradio-stationer i udlandet kan sende os bandede indslag på deres egne sprog, som vi så udsender for dem,« siger Henrik Christensen, DNSB.

Nazisterne i Greve har foreløbig sendt 40 udsendelser på deres omstridte Radio Oasen.

De danske nazister håber på at kunne få tilladelse til at benytte kortbølgebåndet på FM.

Greve-nazisterne satser også på at forlænge deres sendemast med fire meter, så radio Oasen kan høres endnu længere væk end i dag.

◆ *Kulturministeriet giver tilladelse:*

Nazi-radio fortsætter

Nazisternes radio er ikke længere truet af lukning. I går gav Kulturministeriet radio Oasen lov til at sende.

Af Peder Nederland

◆ Mod forventning får de danske nazister i Greve fortsat lov at sprede Adolf Hitlers tanker via deres lokalradio Oasen.

Ifølge nazileder Jonni Hansen gav Kulturministeriet i går en mundtlig bekræftelse på at

radioen vil overleve. Først i dag eller i morgen modtager nazisterne det skriftlige svar fra Kulturministeriet.

Lokalradionævnet i Greve havde ellers besluttet at inddrage sendetilladelsen, efter at B.T. i sommer skrev, at radiofolkene læste op for åben mikrofon af Hitlers stærkt racistiske manifest »Mein Kampf.«

I bogen omtales folk med sort hudfarve bl.a. som »fødte halvaber.«

Folkene bag lokalradioen har aldrig lagt skjul på, at et af formålene med at sende radio er at udbrede kendskabet til nationalsocialismen.

»Jeg er egentlig ikke overrasket over, at radioen får lov til at overleve. Vi læser bare op fra en bog, som ikke er værre end de bøger, som man citerer i Danmarks Radio,« siger Jonni Hansen.

Jubilæum

Til februar næste år kan nazisternes propagandasender fejre et års jubilæum, og det skal bl.a. gøres ved at udvide radioens aktiviteter.

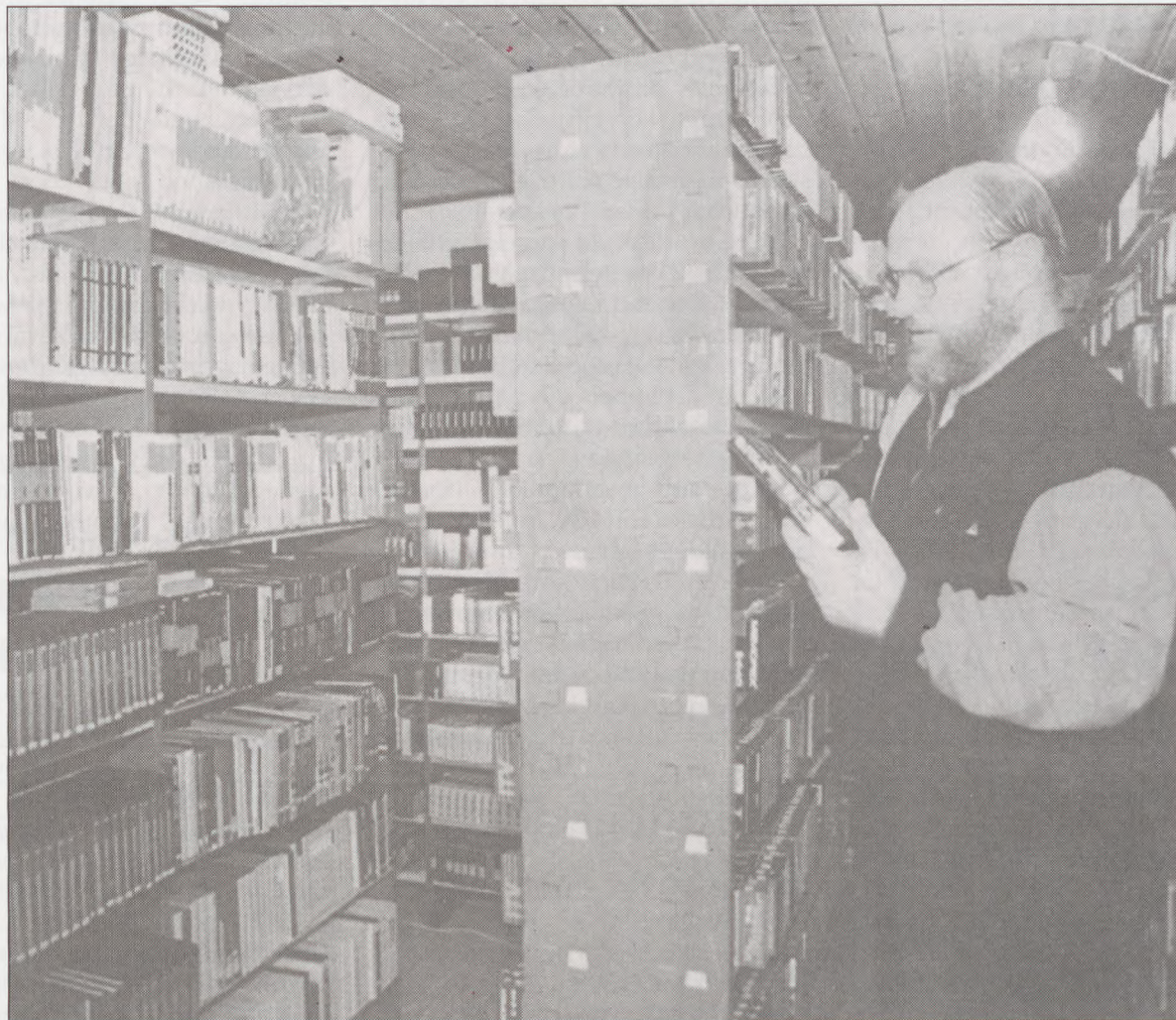
Sendestyrken skal mangedobles og i stedet for at nøjes med 6 timers radio om ugen, pønser nazisterne på at sende 12 timer om dagen i 1997!

Håbet må være, at den nye kulturminister har mere kourage.

Klip fra aviser og blade

Fyens Stiftstidende den 24. november 1996

'FARLIGMAND'

Frede Farmands arkiv indholder mere end 50.000 tv-udsendelser og 90.000 radioudsendelser.

Frede Farmand Rasmussen blev en kendt mand i 1993, da han i en tv-udsendelse, 'De skjulte bånd', afslørede ulovlige handlinger på den yderste danske højrefløj. Siden har fulgt op med en foredragsturné og en bog - og omhyggeligt registreret 9000 chikane-opkald, som er endt hos politiet. 'Farligmand' er noget, nazisterne kalder ham.

“Det kan vel være, at Frede Farmands arbejdsmetoder har bevæget sig på kanten af loven. Men Gud, hvor er det godt, at vi har ham”

Journalisten og juristen Knud Aage Frøbert under offentligt møde på Aarhus Universitet.

NYE BØGER

Fra Børglum Kloster til Special Forces

Capt. Chr. Michael Rottbøll (1917-42)
Klaus Skot Hansen
272 sider, helbind (illustreret)
Pris: kr. 250,00
Odense Universitets forlag.

Endelig udkom bogen om SOEs første chef i Danmark under besættelsen.

Godsejersønnen Chr. Michael Rottbøll fra Børglum Kloster i Vendsyssel. Det er smukt, helstøbt og grundig dokument, som nu er skrevet. Det bærer i udstrakt grad forfatterens research i de endnu mere åbne SOE arkiver, som nu - mere end - 50 år efter begivenheden kan granskes.

Selv om Chr. Michael Rottbøll var af godsejerslægt, havde han tidligt valgt »at stå på egne ben«.

Først en tur i livgarden, et ophold i England og Argentina, så som frivillig i Finland, men allerede i juli 1941 »flygtede« han fra Danmark over Sverige til det militært hårdt trængte England.

Her blev han uddannet i Special Forces, og som 24 årig, blev han i faldskærm nedkastet i april måned 1942 ved herregården Aggersvold ved Jyderup, Sjælland.

Arbejdet som SOE agent var livsfarligt. De stående ordrer fra England var ret så forvirrede. Danmark, der dengang af flere af de allierede blev betragtet som tysk »lydland«, var det Chr. Michael Rottbølls opgave at rette op på.

Han havde lyst til sabotage og våbenmodtagelse fra England, men som en god officer lystrede han ordre. Denne ordre lød nu på, at skabe forbindelse til kredse i Danmark og sende besked til England og ellers »ligge stille«.

Alligevel fik han i sommeren 42 skred i tingene. Han organiserede våbenmodtagelse i Jylland og tilbage i København instruerede han i våbenbrug og fik - delvis - faste radioforbindelser med England.

Nogen fast adresse havde han ikke, han boede mange forskellige steder, skarpt forfulgt af det danske politi og det tyske AbWehr.

Det danske politi og AbWehr samarbejde og den 4. september 42, havde de tyske pejlevogne pejlet sig ind på en adresse, hvorfra der sendtes radiosignaler. Stedet var i Vanløse.

Næste dag deltog 120 danske kriminalbetjente og 25 ordensbetjente i en aktion mod denne sender.

Det kom til skudveksling. 1 dansk betjent blev dræbt og en modstandsmænd slugte en »giftpille«.

Dette medførte, at Rottbøll overraskedes af dansk politi. Der skød og dræbte ham - med 12 skud-!

Dette er en af de sørgeligste begivenheder i besættelsens historie. Chr. Michael Rottbøll måtte kæmpe på 3. fronter: Den censurerede danske presse, den tyske besættelsesmagt, og ikke mindst mod et - på den tid - meget effektivt og nidkært dansk politi og retsvæsen.

Han måtte betale med sit unge entusiastiske liv. Den højeste pris et menneske kan give.

Forfatteren Klaus Skott-Hansen har skrevet en godt gennemarbejdet, sober bog og dermed en hyldelse til et modigt menneske, som vi og de kommende slægter kan lære af.

Kaj Christensen

»Mindegades skræk«

Finn Hagedorn.
Historisk Forening for Herning Kommune
168 sider (illustreret)
Pris: kr. 190,00

Finn Hagedorn har begået en bog, som egentlig var en bunden opgave, da Herning Kommunes historiske forening, havde bedt ham om Herning Bogen 1996.

Den er blevet meget mere.

Forfatteren har en fortælleglæde, ja indimellem er bogen så dejlig letlæst med et dygtigt sprogbrug, øje for de små finurligheder i dagligdagen. Et godt øre for musik, men ikke mindst i forbindelse med den store familie, hvor alle får deres signalement. Aldrig forfalder forfatteren til at ned-

vurdere de omtalte personer, men nok til - med en 6-16 års drengs - skarpe syn for deres mærkværdigheder. Også mange af Hernings andre borgere får et ord med på vejen. Puberteten og dermed en drengs trang til at se piger, er med på en livsbekræftende måde.

Det er ikke kun en bog for Herningensere, for mod krigens - besættelsens - slutning, som Finn Hagedorn oplever som 16 årig, og hvor han ser sin far som byleder. Da begynder overvejelserne, for såvel faren som forfatteren, om hvordan et ellers fredeligt menneske - praktiserende læge - kunne være med til at gribe til våben, og dermed udsætte sin familie og vennekreds for at blive arresteret af tyskerne.

Det er i bogen den dybere mening i Finn Hagedorns og hans fars refleksioner findes.

Samtaler med faren om besættelsen - som faren: Læge Knud Hagedorn - ikke havde villet tale om i mange år blev et pres i forhold til lægeløftet, det kort går ud på, at bevare liv. Den svigten som efterkrigstidens politikere havde udvist, mangel på søvn, at blive trukket i retten mange gange for at være vidne i retsager mod de mennesker, der havde samarbejdet med tyskerne, var med til at nedbryde helbredet.

Læs bogen - også selv om du ikke er Herningenser.

Det er en både humoristisk, godt skrevet og varm bog.

Kaj Christensen

Knivstikkerbyen

Elisabeth Jepsen-Knivstikkerbyen
96 sider. kr. 120,00
Udgiver Arbejdsrusset ABA.

Historikere beskriver gerne konger, regeringer, embedsmænd og topfolk inden for handel og industri.

»Det almindelige menneske« holdes stort set uden for historien.

Dog er der efterhånden enkelte bøger - erindringsbøger - der nu beskæftiger sig med det såkaldte almindelige menneske, også mennesker der et langt liv lever på eksistensminimum. En sådan bog er Knivstikkerbyen.

Her får vi meget at vide - på en rimelig velskrevet måde - om de forhold mennesket levede i storbyen.

I barakbyer som den i Vanløse, om hvordan der var sammenhold, om børnenes opvækst uden institutioner,

barsk for de små børn. Men også om datidens forhold mellem mand og kvinde.

Når pengene var små - og det var de ofte - var det konerne, der måtte gå den tunge gang til socialkontoret. Det var aldrig manden - han ville ikke.

Oftest kunne socialkontoret ikke løse de mest basale nødvendigheder, men så stod hjælpeorganisationer, såsom Børnenes Kontor, eller skolen, som den der kunne afhjælpe nøden ofte på en nedværdigende måde.

Mange børnefødsler, dårlige vaskeforhold, svært at holde sig ren, mændenes drukture - ja det er med det hele - alligevel er det ikke nogen negativ bog.

Den er ærlig, som erindringer skal være.

Det er en lille bog, men såvel forfatteren, som LOs oplysningsforbund, der sammen med Arbejdermusser og Arbejderbevægelsens Bibliotek og Arkiv støtter en serie erindringer: »Beretninger fra det tyvende århundrede«, skal roses for dette.

Kunne vi blot få den nye generation i tale med disse bøger er meget opnået.

Kaj Christensen

Alt om Horserød-lejren

Bo Bramsen: Blandt 100 gidsler i Horserød 1943.
372 sider. 292 kr. Aschehougs Forlag.

Det er en meget smuk, gennemillustreret bog, den 84 årige fhv. chefredaktør på Politikens forlag, en dygtig historiker og en lun fortæller, nemlig Bo Bramsen, her har udsendt.

Vi hører om den periode, hvor han og godt hundrede andre »åndshoveder« fra litteratur, politik, kunst, militær og meget andet sad fængslet i 4-5 uger efter 29.8 -43 da den danske regering var gået af, og hvor tyskerne nu ville regere hårdere og mere på egne betingelser.

Bramsen var sekretær for et lille udvalg, der skulle nagle nogle kendsgerninger til papiret. Fredet fra glemsel, hvis og man slap ud.

Men det tør siges, at Bo Bramsen når meget længere rundt. Således hører man om 12 slags anvendelser af lejren i de 80 år, den har eksisteret. Oprindeligt var den 1917 til 1920 beregnet til fangelejr for russere. I 1920 var her en flensborgsk børnelejr. Oktober 23 holdtes en stor auktion. Siden var her 1924 til 41 sommerlejr-kolonier for københavnebørn, som trængte til det. 1940-41 indrettede man Horserød til en dansk-ledet emigrantlejr. Og 1941-43 indkvarterede den danske stat en flok kommunister her. Efter 29.8.43 var der nogle uger en gidsellejr, på tysk foranledning. I 1943 var her en tysk-ledet jødelejr samtidig med, at kommunisterne stadig var her. 1943-44 holdt tyskerne en interneringslejr for danske modstandsfolk. Efter 5.5.45 brugte staten Horserød til at internere danske landsforrædere o.l. Derpå var der 1947 til 1976 dansk kvindefængsel. Og siden 76 har der været almindeligt dansk, åbnet fængsel.

Det er, som nævnt, langt omkring Bo Bramsen kommer. Fx. er der en række større og mindre portrætter af kendte og betydelige folk fra modstandskampen. Fx. Christmas Møller, som maj 42 med kone og sønnen »Lille John« stak af til England. Hans tilstedeværelse derovre blev på mange måder isoleret. Men hans radiotaler hjem til Danmark fik meget stor betydning og huskes endnu af de ældre årgange.

Vi kan nævne den jyske modtagechef, godsejer Flemming Juncker

Overgård. Eller journalisten Ebbe Munk. Han spillede en stor rolle for den danske efterretningstjeneste i Stockholm. Efter besættelsen en tid Bangkok-ambassadør. Derpå fra 1967 til sin død i 74 dronning Margrethes hofmarskal.

Bogen nævner også danske modstandsblade, den illegale presse, en smuk »skov af træer«. I Stockholm udkom ugebladet »Danskeren«. Og i London et andet ugeblad »Frit Danmark«. Også nazisterne forsøgte sig med enkelte blade, flere af dem af ren smudsig karakter. Fx. »Kamptegnet«, så utroligt jødefjensk. På dansk side kom et godt lille blad som »Stud.jur«, hvor Bramsen også havde en finger med.

Man kunne blive ved at citere. Og fremdrage spændende ting fra de år. Især fra Horserød. Dette får være nok. Jeg ved ikke, hvor mange der så den glimrende serie på tv om dronning Ingrid. En af baggrunds kommentatorerne var netop Bo Bramsen. Han levede op til hovedpersonen og havde, fine indsigtfulde kommentarer.

Johs. Rasmussen.

»Mennesker, Politik og Besættelse«.

Historisk Samling fra Besættelsestiden 1940-45 i Esbjerg har i anledning af sit 10 års jubilæum udgivet en bog.

Fire biografiske skitser om hhv: Erik Scavenius, Børge Thing, Arne Sørensen og Hans Hedtoft. Det er ikke ukendt, at gamle modstandsfolk og historikere ikke altid taler samme sprog. Denne bog kan opfattes som et forsøg på at formidle forståelse. Derfor borger ikke blot navnet Hans Kirchhoff, men også Morten Things beskrivelse af faderen. Netop det, at han underspiller sin beundring for sin far, gør et dybt indtryk.

Ikke mindst de mange enker blandt vore abonnenter vil i den bog finde et middel til den nøgterne oplysning, de i reglen gerne vil give videre til børn og børnebørn, men som kan falde svært på grund af de følelser, de selv har omkring emnet.

Bogen koster 180,- kr. ved henvendelse til Esbjerg.

Dagmar Mørk Jensen.

Julen 1996 - og nytåret

*Stadigt blæser en ondskabens vind,
over hele vor klode suser den ind,
fra syd og nord, fra øst og fra vest.
Fredens gudinde, hun står i blæst,
med blikket rettet mod den klare stjerne.
Men krigsguden Mars, han ler i det fjerne.*

*»I Østen stiger solen op!«
Mens onde magter i samlet trop
mishandler ønsket om »Fred på jord«.
Gidseldrama, magtbegær, brodermord.
»Hellig Krig« det kaldes! - desværre.
Det er svært - efterhånden - at tro på Vorherre.*

*Vi håber dog alle, at stormen vil vende,
så ondskab og strid, snart må få en ende.
Med det håb, går vi ind i det nye år.
Gid - i 1997 - vor verden endelig Freden får.*

*Med ønsket om en god jul og et lykkeligt Nytår
til alle mine danske venner.*

Svend Aage Holm-Sørensen

H. H. KOCHS VEJ 4
HIMMELEV

4000 ROSKILDE

ADRESSELISTE

BUCHENWALD-KLUBBEN

Fmd.: Hans Andersen, Sløsevej 19,
4894 Østre Ulslev, tlf. 53 86 55 59.
Kass.: Ernst Steen, Vendersgade 6,
1363 København K, tlf. 33 12 85 95.
Sommer: Møststien 6, Vester Lyng,
4500 Nykøbing S, tlf. 53 41 01 20.
Sekr.: Georg Andersen, Kongshaven 42 A,
2500 Valby, tlf. 36 17 47 88.

Odense: Jørgen Hedegaard Larsen,
Højvænget 2, 5230 Odense M., tlf. 66 11 33 85.
Aalborg: Fmd.: Chresten Stendahl, Rind-
dalen 33, 9550 Mariager, tlf. 98 54 14 26.
Kass.: Henry Jensen, Østerled 44, 9370 Hals,
tlf. 98 25 18 56.

DACHAU-KLUBBEN

Fmd.: John Nielsen, Margrethevej 28, Ejby,
4070 Kirke Hyllinge, tlf. 46 40 50 87.
Kass. Ernst Nielsen, Strandagervej 9,
Munkerup, 3250 Gilleleje. Giro 6 45 87 18,
tlf. 49 71 86 59.

ALLIEREDE KRIGSSEJLERES VETERANFORENING

Fmd.: Verner Nielsen, Fjordvænget 9, 4220
Korsør, tlf. 53 57 08 44.

KRIGSSEJLERGRUPPEN 1939-1945

Bent Ørberg og Bjørn Vitnes, Torvegade 64,
3. & 4. sal tv., 1400 København K.,
tlf. 32 95 22 06 / 32 95 55 04.

LANDSFORENINGEN

ERHVERVSHÆMMEDE FRA FRIHEDSKAMPEN

Fmd.: Bernth Johannesson, Johs. V. Jensens
allé 48, 4 tv., 2000 Frederiksberg C.,
tlf. 36 16 32 84.

Kass.: Knud Poulsen, Julsøvej 380,
8240 Risskov, tlf. 86 17 20 48, Giro 543 27 23.

Omegnsafdelingen:

Fmd.: Kurt Jacobsen, Dyrehavegårdsvej 15,
2800 Lyngby, tlf. 45 88 17 21.

Kontoret: Kongevejen 252, 3. sal,
2830 Virum, tlf. 45 85 58 98, Giro 8 81 17 88.

Kontortid for sociale sager: Tirsdag 10-12.
Sommerferie 3/6-31/8.

Esbjerg afd.: Fmd.: Marius Jensen,
Jagtvej 22, Hjerting, 6710 Esbjerg V.,
tlf. 75 11 64 18.

Kontor: Gammel Fritidscenter, Gønnevangs-
vej (ved Østerbycentret), 6700 Esbjerg.

Åbent hver onsdag kl. 14-17.

Sydøstjysk afd.: Fmd.: Jens Jac. Jensen,
Frederik den III vej 3, st, 7000 Fredericia,
tlf. 75 92 54 57.

Kontor: Vendersgade 28, tlf. 75 93 29 73,
åbent tirsdag 14-16.

Kolding: Kontor: Staldgården.

Åbent torsdag kl. 14-16, tlf. 75 53 18 84.

Odense afd.: Fmd.: Alice Kofoed,

Østvedgårdsvej 6, 5230 Odense M.,
tlf. 66 15 89 99.

Kass.: Alfred Andersen, Bregnevej 7,
5220 Odense SØ, tlf. 66 11 58 69.

Sydfyns afd.: Fmd.: Ole Martinussen, Bru-
uns Alle 20, 5700 Svendborg, tlf. 62 21 40 48

Konsulent: Hjarne Ditlevsen,
Løkkentoft 15, 5700 Svendborg.

Kontor: tlf. 62 20 15 52 (bedst kl. 08.00-11.00).

Sjællands afd.: Fmd.: Mogens Henrik Niel-
sen, Nystedvej 14, Veddelev, 4000 Roskilde,
tlf. 46 75 77 13.

Kass.: Villy Jensen, Lindevej 12,
3200 Helsingør, tlf. 48 79 45 91.

Aalborg afd.: Fmd.: Børge Dahl, Herskinds-
gade 9, 9000 Aalborg, tlf. 98 12 84 92.

Kontor: Sofiendalsvej 80, 9200 Aalborg SV,
tlf. 98 18 58 18.

Åbent torsdage 12-17. Åbent for kammerat-
ligt samvær torsdag 14-17.

Århus afd.: Fmd.: Wilfred Thomsen,
V. Stuckenbergsgvej 25, st, 8210 Aarhus V.,
tlf. 86 10 41 25.

Kass.: Erik Bjørn Nielsen, Brovænget 25,
8250 Egå, tlf. 86 22 29 48.

Centrets adresse: Skovvangsvej 220,
8200 Århus N, tlf. 86 16 91 18 i åbningstiden:
Tirsdag og torsdag kl. 10-12.

LANDSFORENINGEN GESTAPOFANGERNE

Fmd.: J.E. Finderup, Bernadotteparken 57,
4000 Roskilde, tlf. 46 35 39 11.

Kass.: Else Bentzen, Nørre Boulevard 62,
8900 Randers, tlf. 86 42 69 61, Giro 207 13 04.

Randers afd.: Fmd.: Frode Greve Rasmussen,
Lyngdalvej 18, 8500 Grenå, tlf. 86 30 90 76.

Kass.: Ejnar Hulten, Møllevvej 69, Hornbæk,
8900 Randers, tlf. 86 41 81 81.

Sjællands afd.: Fmd.: Børge Olesen, Berna-
dotteparken 4, Himmelev, 4000 Roskilde, tlf.
42 36 15 22.

Kst. Kass.: Jytte Gajhede, Vejlands Allé 95,
2300 København S, tlf. 31 58 16 55.

Giro 170 30 72.

Århus afd.: Fmd.: Edith Johansen, Højgårds-
vej 73, I th, 8362 Hørning, tlf. 86 92 16 23.

Kass.: Henning de Place, Jordbrovej 23,
8200 Århus N, tlf. 86 10 17 41, giro 127 64 92.

FORENINGEN AF GESTAPO- FANGER FRA BESÆTTELSEN

Fmd.: Solveig Skjøtt, Dalsø Park 128,
3500 Lille Værlose, tlf. 42 48 56 74.

Kass.: Salle Fischermann, Toftekærsgvej 28 C,
2820 Gentofte, tlf. 39 65 89 90.

HANNOVER-STÖCKEN

Fmd.: Peter Møller Madsen, Sjalør Boule-
vard 12,2 tv., 2450 Kbh. SV., tlf. 36 16 60 98.

Kass.: Carl Adolf Sørensen, Egermvej 24,
8270 Højbjerg, tlf. 86 27 23 47.

HORSERØD

Fmd.: Villy Karlsson, Toftekærsgvej 116,
2860 Søborg, tlf. 39 69 86 62.

Kass.: Gertrud Stjernholm Nielsen, Ved Bel-
lahøj 23 B, 7. sal. 2700 Brønshøj.

NEUENGAMME-FORENINGEN

Fmd.: Helge Hansen, Hovedgaden 38,
4350 Ugerløse, tlf. 53 48 80 09.

Kass.: Søster Lærche, Immerkær 25, 2. tv.,
2650 Hvidovre, tlf. 36 75 58 03.

RAVENSBRÜCK-GRUPPEN

Astrid Blumensadt, Carlsgade 5,
5000 Odense C., tlf. 66 12 79 08.

SACHSENHAUSEN- FORENINGEN

Fmd.: Peder Søgård, Amerikavej 7, 4. th.,
1756 København V.,

tlf. 31 23 02 14/55 44 10 32.

Fax. 31 23 02 14 eller 54 44 10 32.

Kass.: Emmy Eskildsen, Nansengade 22,
5000 Odense C., tlf. 66 11 92 52.

Odense: Evald Lægteskov, Granparken 128,
5240 Odense NØ. tlf. 66 10 24 15.

STUTTHOF-FORENINGEN

Fmd.: Helge Kierulff, Kidhøj 10,
2880 Bagsværd, tlf. 44 98 11 77.

Kass.: Hertha Berthelsen, Landlystvej 72,
2650 Hvidovre, tlf. 36 75 97 13.

THERESIENSTADT-FORENINGEN

Fmd. Birgit Krasnik Fischermann, Gl. Vartov
Vej 29 2 tv., 2920 Charlottenlund,

tlf. 39 62 83 55.

Kass.: Heinz E. Hess, Elverhøjen 1 C,
2730 Herlev, tlf. 44 94 44 41.

ARBEJDSKADESTYRELSEN

Æbeløgade 1 - Postboks 3000 - 2100 Køben-
havn Ø., tlf. 39 17 77 00, Fax. 39 17 77 11.

FERIEMULIGHEDER:

Anholt: Ejers af De Erhvervshæmmede.
12 senge. Adresse: 4. Maj-huset, 8582 Anholt
by. Henv. til S.E.F. Skovvangsvej 220, 8200

Århus N. Tlf. 86 16 91 18, i kontortiden eller
Knud Poulsen, Julsøvej 380, 8240 Risskov,

tlf. 86 17 20 48. Ansøgning om ophold i
højsæsonen skriftligt senest den 1. februar.

Kegnæs: Ejers af Kammeraternes Hjelpe-
fond. Se øverst bladets side 2.

»Nors Hovedgård«: Selvejende institution.
12 senge. Adresse: Hindingvej 38, Nors,
7700 Thisted. Henv.: Alex Bindeballe,

tlf. 97 91 11 12.

Smidstruphytten: Ejers af Foreningen af
Gestapofanger fra Besættelsen. 4 senge.

Henv. til: Solveig Skjøtt, Dalsø Park 128,
3500 Lille Værlose, tlf. 42 48 56 74.